

Jovica Đurđić
OPOJNI MIRIS
GREHA

ПРОМЕТЕЈ

Jovica Đurđić
OPOJNI MIRIS GREHA

Biblioteka
POSEBNA IZDANJA

Urednik
ZORAN KOLUNDŽIJA

Recenzent
RANKO PAVLOVIĆ

Ilustracija na koricama
Ana Grigorjev

JOVICA ĐURĐIĆ

OPOJNI MIRIS GREHA

PRIPOVETKE

IPOMETEJ

Novi Sad
4

DEVOJKA JE BILA LEPA

Devojka je bila lepa. Devojka je bila prelepa. Pravi mali anđeo.

I mladić je bio lep. Lepi usnuli mladić. Umoran i skrhan tugom.

Kiša je neprestano padala. Ispočetka potihlo, sitna, da bi se kasnije pretvorila u raskošni pljusak. Ali on to nije video, ništa nije čuo, jer je bio utonuo u čvrsti san. U početku, pre nego što je usnio, posmatrao je kako kapi klize niz staklo i to ga je smirivalo, a onda je neodređeno zurio u zelena brda koja promiču. Kao da je sve nekuda bežalo. I brda, kao što je i on, na neki način, bežao. Osećao je izvesno olakšanje, onakvo kakvo čovek oseća nakon što je izbegao veliku opasnost, ali ni toga svega sada nije bio potpuno svestan. Ostavljao je sve, opraštao se od mnogo toga što mu je bilo drago. Telo mu je bilo teško, bez snage, obamrlo, nemoćno, kao prikovano za sedište. I ruke su mu bile teške, beskorisne. Sedeo je tako sa košmarom u glavi, nezainteresovan za bilo šta.

I sve mu je bilo svejedno. I bol ga je razdirao. I nije bio bez straha. Još ga je osećao. Činilo mu se kao da se svakog trenutka opasnost može ponoviti. Glasovi okolo izgovarani nisu dopirali do njega, a ljudi su mu ličili na senke. Mislio je na majku i bilo mu je teško, neizmerno teško.

Otac je ponovo pio i bio grub. On to nije mogao da otrpi. Trajalo je predugo. Sve te godine. Pravo mučenje – za majku, sestru i njega. Kao da zlo nije moglo prestati. Tako više nije išlo, ali nije bilo ni pravog rešenja da se to promeni. Sve do tog dana kada je puklo i došlo do naguravanja. Nije bio jači od oca, a nije mu ni bila namera da mu se u pravom smislu fizički suprotstavi. Ipak, nije dao na majku. I desilo se to što se desilo. Odgurnuo ga je i on je pao.

– Tako! Na oca, mangupe! Gubi se!

Onda je sevnulo sečivo i on se izmakao. Potom je izjurio napolje i dugo bio u dvorištu. Znao je da će kada se otrezni otac zažaliti, da će dani-ma nakon toga opet u kući biti mir, sve do novog opijanja.

Bilo je krajnje vreme da prekine tu agoniju. I odlučio je. Otići će zauvek. Da se više nikada ne vrati. Možda će tako kasnije moći da pomogne majci i sestri. Užurbano je pakovao stvari pokušavajući da ih što više nagura u kofer. Onda je, ispraćen majčanim i sestrinim suzama, krenuo.

I, sada je sedeći u uglu zurio kroz prozor voza u zavesu kiše, osluškujući kloparanje točkova i idući a da ni sam nije znao kuda.

Potom je, stešnjen u kupeu, sedeći spavao, prignječen s desne strane telom debele gospođe. Osmotrio ju je pre nego što je zaspao. Stiskala je neku prastaru torbicu na krilu. Ostale je samo površno okrznuo pogledom, pa se nisu zadržali u njegovoj svesti, mada je kupe bio pun. Ništa ga nije interesovalo. Želeo je samo da bude što dalje. Da odmiče što brže i dalje.

Nalik na devojčicu, bleđa i predivna, gledala je u kapljicu kiše na zakržljalom cvetu, sa dosta opušaka u četvrtastoj betonskoj vazi. Povetarac je, nakon što je kiša prestala, donosio blagi miris iz bašte u blizini, ali ga ona nije poznavala. „Šta najlepše miriše u maju?“ pitala se tužna i lagano šetala gore-dole peronom male železničke stanice. Pogledala je u zarumenjeni zapad. Vazduh je bio svež i proziran i u daljini su se nazirala zelena zaobljena brda. Videla je kako ona počinju da tamne u senkama. Na njenom licu, zlatastom kao med, ponovo se pojavi onaj jedva uočljiv grč bola. Oseti strašnu, neizmernu tugu. Stezala ju je u grudima, teška kao grumen. Trenutak je tako stajala u mestu, odsutna i bespomoćna, kao na kraju sveta. Znala je da tu više ništa ne može promeniti, da je nemoćna, i da je sada sasvim sama, odbačena kao nepotrebna stvar. Osećala se prevarenom, ali više od toga uvređenom i poniženom. Kao lutka koje su se zasitili. Završila se jedna priča u koju je verovala, završila iznenada i grubo, a kako da započne novu nije umela da odgovori. Bez ideje i pravog cilja obrela se, eto, na peronu

male železničke stanice, ni sama ne znajući kuda da krene. U kom smeru? Levo ili desno? Svejedno joj je. Kad prvi voz naiđe, odlučiće. Ili će ga propustiti i čekati sledeći.

Nije verovala da se to njoj moglo dogoditi. Šta je zgrešila? Ništa. Ona je u sve kao dete verovala. Naivno, naivno, sada to vidi. Ipak, bila je svesna da poslednji put stoji ovde i oprašta se od ovog mesta, da se nikada više neće vratiti u pitomu varošicu pored reke. Izbrisaće sve ružne slike i otići nekuda daleko, veoma daleko, što dalje, u nepoznato, pa šta bude. Sada shvata da nema ništa, kao što nikada ništa nije ni imala, i da je uludo izgubila nekoliko najlepših godina. Sve što je lepo traje kratko i ona je to znala.

Nije ni primetila kada je grozd zvezda blede počeo da sja. To treperavo nebo sa magličastim sjajem, beskrajno i duboko, kao da je želelo da je podseti koliko je čovek mali, sasvim sićušan stvor. „Kome sada ovakva trebam?” pitala se očajno sedeći na staničnoj klupi, ne primećujući putnike koji se vrzmaju peronom. Ipak, povremeno se tešila da će se snaći, da će nešto iskrsnuti. Uto je iznenada dojurio voz i ona se bez razmišljanja popela. Nije bilo slobodnih mesta u kupeima da sedne i ostala je da stoji u hodniku, kraj prozora, pritisnuvši nogom putnu torbu. Prestajala je tako nekoliko stanica, a onda je jedna gospođa gegajući se napustila kupe i ona je zauzela to jedino slobodno mesto u sredini. Unutra je bilo tamno i jedva je uspela da svoju tešku torbu podigne

na policu. Voz je jurio ravnicom, nekako tužno odjekujući u noći.

Kada se, ukočenog i utrnulog tela, nakon duge noćne vožnje probudio, iznenadio se osetivši na svom ramenu i licu nečiju glavu i kosu. To nije, odmah je shvatio, bila gospođa koja hrče i koja ga je gotovo zgnječila svojom težinom. Iznenaden, malo je nakrivio glavu udesno, gotovo zagnjurivši nos u miris guste i ravne kose. Činilo mu se da su u kupeu bili prisutni isti pospani saputnici, ali je bio siguran da pored njega sada sedi neka umorna devojka. Nizašta na svetu ne bi se u tom trenutku pomerio, mada je za tim osećao veliku potrebu. Ostao je u istom položaju tako ukočen i znatiželjan. Neko je do vrata tiho hrkao, neko se promeškoltio, kroz noć se prolomio otegnuti pisak voza koji je upravo prolazio kroz njemu nepoznato osvetljeno naselje, ne zaustavljajući se. Nije znao gde je, ni kuda ide, niti mu je bilo stalo da to zna. Osećao je prijatno zadovoljstvo, kao da je dobio prelepi božji dar.

Devojka se nijednog trenutka nije pomerila i njemu je bilo drago. Čuo je kako spokojno diše. Nekako je uspevao bolje da je osmotri, stalno strepeći da se ona ne probudi. To zadovoljstvo ne bi zamenio ničim. A ona je i dalje spavala na njegovom ramenu kao da je u tome našla svu sigurnost. Video je postrance deo njenog duguljastog lica, nos, sočne usne, čelo, sve oivičeno kosom. U krilu joj behu prekrštene ruke, na mekoj haljini

boje zrele trešnje, podignutoj visoko iznad kolena. I to je bilo sve što je video u tom trenutku.

A voz je jurio kroz noć, dugo.

Devojka je bila lepa. Usnula devojka pored lepog budnog mladića koji je strepeo da se ona ne probudi.

– Oh! – prošaputala je jednog trenutka. – Oprostite.

I njihovi su se pogledi sreli. Ozarena nežnost njenog osmeha blesnu i on oseti prijatan miris vrata.

– Oprostite, molim vas – prostodušno dodala gledajući ga izbliza krupnim očima, punim neke zatajne svetlosti. – Veoma sam umorna.

Oseti na svom vratu njen topli dah i ona se odmače popravljajući haljinu. Pritom se beše malo podigla. Njemu su se odmah dopale te crte lica, skladni pokreti ruku, vitki stas i obla kolena. U svemu je kod nje bilo, odmah se to videlo, neke lepe otmenosti i mirnoće koja je plenila.

– Ništa, ništa – uzvratilo je tiho s osmehom, žaleći što se taj lepi san iznenada prekinuo.

Nastavili su razgovor. I sve su se više jedno drugom dopadali. A voz je i dalje jurio u daljine i kao da je kloparanjem točkova njihov razgovor začinjavao nekom setnom muzikom. Taj zvonki glas razgaljivao je neku novu radost u njemu, neko dobro i iznenadno raspoloženje koje mu je osvajalo celo telo. Odjednom se osećao lepo i ispunjeno. Upijao je svaki osmeh i pokret. Kao da

se bojavao da nešto ne propusti od te raskošne iznenađujuće lepote.

Ona je mislila kako je on dobar i zgodan mladić i trudila se da razgovor ima određenu meru, ne otkrivajući mnogo. Dopala joj se njegova skromnost. „On nije kao drugi”, mislila je. „On ima ono nešto.”

– Ispričaj mi nešto više o sebi – rekla je u jednom trenutku nakon što su prošli mnogo stanica.

I on joj je ispričao svoju priču, ništa ne izostavljajući.

– I sada putujem – dodao je na kraju. – A ne znam kuda.

Onda je ona ispričala svoju priču. On je pažljivo slušao i dobijao želju da je zagrlji. Ne iz sažaljenja, jer je priča bila tužna, nego zato što mu se devojka neodoljivo dopadala i što je izgledala tako naivno i nemoćno. Prvi tračci svetla dana pomaljali su se na istoku.

– Izadimo na sledećoj stanici zajedno – predloži on. – Svejedno koje je to mesto i gde se nalazi.

Ona se ne usprotivi. Usta joj se raširiše u širok osmeh. Voz je upravo ulazio u neku još usnulu varošicu, kada se podigla oblačeći jaknu.

Trenutak kasnije stajali su na peronu ispraćajući voz pogledom.

DALMATINSKO BILJE

Gospodin Paskval lagano zaustavlja automobil pred kućom na adresi koja mu je bila naznačena. Izlazeći iz njega, brišući čistom maramicom od batista čelo i vrat, osmatra njeno lice i fasadu prema ulici, kao da proučava da li će biti dovoljno dobra za duži boravak njega i familije tokom leta. Njegova ćelica sa nešto dužom kovrčavom i potpuno belom kosom, koja obrubljuje glavu, svetli na večernjem suncu koje samo što nije zašlo. Želja mu je da provede ugodan odmor i da usput proučava dalmatinsko bilje. Paskval je sredovečni gospodin koji svaki trenutak posvećuje bilju i uvek se nada da će jednom naići na neku nepoznatu i još neotkrivenu vrstu. Za ovogodišnji odmor s familijom odabrao je malo ostrvo i mesto na samom njegovom izduženom kraju, izloženo suncu leti i buri zimi. Spuštajući se krivudavom i uskom cestom velikom nizbrdicom, između dva gola i visoka kamenjara, pobojavao se da će ovaj kraj oskudevati u bilju koje ga interesuje. Ali kada se

između kamenitih brda spustio u dolinu koja se prema svom kraju sve više širila, zelenu s obje strane puta, sa baštama, maslinama i smokvama, shvatio je da nije pogrešio. Radovao se tome. A kada se potom provezao u blizini duge pešćane plaže, zalutavši tražeći ulicu, bio je zadovoljan što će mu supruga i kćerka moći uživati u čistom moru i kupanju.

Osmotrivši dobro kuću gospodin Paskval zaključuje da je uredna, sa dovoljno mesta za parkiranje pod nadstrešnicom, cvećem i visokim borovima uz ogradu koji daju prijatnu hladovinu. Zaključuje još da kuća nije daleko od plaže i da automobil neće morati da koristi, što ga raduje. On je dugo vozio od Pariza i oseća kako ga pomalo boli svaki deo tela, proteže se, ali zna da će taj umor brzo da mine.

Iz kuće izlazi Korina, vlasnica apartmana za iznajmljivanje, osmehnuta i srdačna, koja sa nekoliko loše izgovorenih reči dobrodošlice na francuskom želi da ostavi utisak dobre domaćice. S njom je i njen sin Luka, svršeni srednjoškolac, čiji je takođe zadatak da dočekuje goste i pomogne uneti stvari u apartman. Gospodin Paskval pita da li je na dobrom mestu, pružajući Korini papir koji je dobio u turističkoj agenciji, a ona letimičnim pogledom potvrđuje da su stigli na pravu adresu. Za to vreme Luka, okom mladog jastreba i sa zagonetnim osmehom, posmatra napupelu, tankonogu i mršavu devojčicu, ušpičenih sisica, lomna struka, bledolikog lica, svu

razigranu, u beloj haljini i već zaključuje kako je lepa što ga raduje. On i ne obraća pažnju na njenu mamu, ali čuje da se zove Natali. Njemu je važno da sazna ime ljupke devojčice i ona mu pružajući ruku otkriva da se zove Monika.

Gospodin Paskval ustaje svako jutro veoma rano, dok svi spavaju i odlazi na breg iznad mesta do crkve, penjući se zadihan, odakle posmatra izlazak sunca. On je toliko zadivljen prizorom da nizašto ne bi propustio taj užitak. Sedi potom na kamenom zidu i divi se rumenilu i zrakama koje prosipajući se površinom mora pretvaraju u zlataste pramenove, dole u nizini, ispod njega, po krovovima i uskim uličicama. Preko ramena ima poveću lanenu torbu, belu, u koju bere razno bilje za čajeve, a pojedine cele otkinute stabljice s velikom ljubavlju stavlja u staru knjigu i presuje za svoj herbarijum. U apartmanu će te biljke da razvrstava u mapu srednje veličine, zapisujući ponešto ispod svake, svakako navodeći i mesto i vreme gde je ubrana. On nikako ne može da odoli jakom mirisu smilja, milionu malih žutih sunaca, cvetovima boje žumanca, koji rastu nisko pored između kamenja, sada već dobro sasušeni, saginje se, bere ih, miluje. Oni su skromni i uzvišeni. Oduševljava ga žalfija, ili kako reče Korina kadulja, koja je u starom Rimu bila sveta biljka, lek za sve bolesti, divlji koromač, stolisnik i stotine drugih biljaka koje prepoznaje, za koje drugi ne mare i kojima ne znaju imena.

– Zašto da umre čovek kome u vrtu raste žalfija? – gotovo naglas izgovara ove reči gospodin Paskval prisećajući se mnogo pročitanih knjiga o bilju. Potom se priseća još jedne misli i ponavlja je u sebi: Onaj koji želi dugo da živi, mora koristiti žalfiju. Kako ljudi nisu svesni toga?

Zatim se saginje i nožem s velikom pažnjom kopa oko žalfije, razgrće zemlju s namerom da celu biljku ponese i u apartmanu stavi u vazuu, a onda odnese i presadi u svoj vrt u Francuskoj, jer zna da je ova dalmatinska biljka vrlo cenjena, da ima najbolje eterično ulje sa vrlo dobrim sastavom. On je pomalo začuđen ljudima koji ne koriste sve blagodati ovog podneblja, koji ne beru ove dragocene biljke za čajeve tokom godine. Oni i ne znaju šta propuštaju, misli milujući pogledom sve što pronalazi. Oduševljen je bujnim grmovima ruzmarina, lavande, pelina, majčine dušice, metvice... i traga za njima, mada je svestan da u ovo doba godine ne može sve da ih nađe.

Kada se umori, nakon što ode predaleko, plašeći se da ne zaluta, gospodin Paskval zna da mora da se vrati, jer će supruga i kćerka da se zabrinu što ga nema. Dočekaće ga kad sunce bude već visoko, kad naglo zagreje i postane vruće i kada bi one da idu na plažu. Posle doručka svi skupa odlaze na more, ali je to njemu pomalo dosadno, jer stalno sanja o bilju i vidi nove slike krajolika koje treba da poseti. I s plaže osmatra okolna brda na koja bi mogao da se popne, i dugu kotlinu stešnjenu surim kamenjarem, zelenu i utihlu dolinu

koju preseca gotovo presušila rečica, pored koje je došao i kojom bi mogao da se vrati pešice, da zaviri u svaku njivu, svaki vrt, da se divi prezrelim smokvama koje ljudi vrlo malo beru, da s ljubavlju osmatra sveže plodove i zelene listove maslina, da ide uzvodno uz tu rečicu bez vode, ali uz koju se kad ima dosta vode, vidi to stojeći na samom kraju njenog toka, tamo gde uvire u more i gde se mešaju slatka i morska voda, jata riba iz mora ustrempljuje uzvodno i strelovito vraća. Čini nekoliko koraka uzvodno i već prepoznaje stabla zove, drena, red lipa sa debelim hladom, orah.

Meštani su ga već bili zapazili. Shvatili su tu njegovu ljubav za biljem, ali im je na neki način bio čudan. Leto se odužilo, a on je već dva puta produžio svoj boravak. Primetili bi njegovu sedu glavu kako štrči negde između suvozida, kako se saginje i uspravlja, nemo stoji i posmatra, sav u nekom svom svetu i kako odreda sve susrećući i dobroćudno osmehujući se pozdravlja kao da su mu najrođeniji. I oni su njemu otpozdravljali, učtivo, shvatajući da je stranac i da ga to njihovo bilje koje oni jedva primećuju veoma zanima. Neko bi čak pokušao da mu objasni gde ima najviše nekog bilja, mučeći se s jezikom, više gestikulirajući nego govoreći, a kada bi zaključio da on ništa nije shvatio, samo što ga ne bi uzimao za ruku i vodio na to mesto. Ipak su produžavali za svojim poslom, ostavljajući ga samog i ne razumevajući potpuno tu njegovu ljubav prema bilju.

– Eno ga onaj! – rekao bi neko pokazujući rukom u njegovom pravcu.

– Koji? - upitao bi znatiželjnik upirući pogled u smeru ispružene ruke sagovornika.

– Onaj što bere naše trave, Francuz.

– A, da. Vidim ga. Čudan čovek. Šta će mu sve te travuljine? Kao da toga nema i u njegovoj zemlji.

– I nema, da znaš. Neke su biljke samo naše i ima ih samo kod nas. Nigde na svetu nema takvih.

Pred večer, dok bi se supruga uživajući izležavala na plaži, i dalje ulazeći i izlazeći iz mora, a kćerka odlutala nekuda s Lukom, sprijateljivši se s njim od prvog dana, on bi ne javljajući se iščekivao uzvodno uz rečicu. Zavirivao je iza svakog žbuna, odlazio u zarasle njive koje više niko nije obrađivao, razmicao grane niskih stabala, tragaajući za svojom biljkom. Tu i tamo mogao je videti nekog usamljenog magarca u toru ili na povezu kako mirno pase, ili samo žmirka velikim očima na još uvek vrelom suncu, stojeći tako u mestu. Negde je nailazio i na mala stada ovaca, poljske kolibe sa alatom, na žezi uveli vrt s paradajzom i drugim povrćem. Zaključivao je kako su dugogodišnje kiše spirajući brda nanele dovoljno zemlje i formirale ove male parcele s obe strane rečice, neke zarasle u korov, a neke s ljubavlju obrađene. Kad bi s nekim seljakom zapodevao razgovor zastavljajući se kraj njegovog vrta, videći da se ne razumeju, žalio je zbog te prepreke. S dobroćudnim

smeškom podizao je ruku kao da govori: Bravo! I produžavao dalje.

Sredinom avgusta, u predvečerje, gospođa Natali je dugo očekivala muža da se vrati u apartman. Uporno je pogledavala s terase iščekujući da se svaki čas pojavi, jer je bilo prošlo veoma mnogo od njegovog odlaska. Sa najcrnjim mislima strahovala je da mu se nešto nije dogodilo. Toliko dugo nikada nije bio odsutan i u dogovoreno vreme bi se pojavljivao sa svojom torbom punom lekovitih trava. Kada je očajna i puna straha pokucala na vrata domaćice Korine, ona je odmah skupila nekoliko komšija da ga idu tražiti, polazeći i sama s Natali prema crkvi na bregu.

U sami sumrak našli su ga strmoglavce i smešno presamićenog iza jednog suvozida, glave zagnjurenene u bilju, kao da ga miriše. Nije mogao da se pomeri i disao je teško, ožedneo i malaksao. Ljudi nisu odmah shvatili šta mu se desilo. Neki su pomislili da ga je ugrizla zmija, da se onesvestio od vrućine, drugi da je nespretno pao, što se ispostavilo kao tačno.

– Slomio sam nogu – krkljao je upirući bolan pogled prema supruzi. – A ne znam ni s kičmom kako je.

Neko je predložio da ga ne pomiču dok ne dođe lekar, ali je Viktor, stari, malo pogureni i ćutljivi ribar, sasvim smireno, nakon što je supruga mužu podmetnula ruke pod glavu, opipavši mu celo telo, zaključio da je s kičmom sve u redu, ali da je noga opasno stradala. Na brzinu su

sklepali priručna nosila od dasaka i žice zaostale od radnika koji su tu ranije radili ispred crkve i položili ga na njih. Ječao je zbog velikih bolova i osećao neopisivu žeđ. Proveo je nekoliko sati nepomično ležeći na suncu i bio je sav iscrpljen. Ljudi su ćuteći poneli gospodina Paskvala niz strminu, krećući se polako i pazeći na njega. On je imao još toliko snage da se čvrsto drži za nosila gledajući u bistro nebo. Mirisalo je na metvicu, ili mu se to samo činilo, i gore sasvim visoko, kao da se ne miče, lebdeo je jedan galeb, kao da ga prati. Načas je zažalio što više neće moći da sakuplja bilje i što će se u Francusku vratiti slomljene noge. U mislima je prebiraio onu biljku u koju je bio zagnjurio nos dok je ležao preko suvozida i pitajući se da li je to ta biljka za kojom je tragao i koju je nameravao otkriti.

Za njima su koračale Korina i Natali s punom torbom dalmatinskog bilja, ćuteći.

Dole, između peščanih sprudova, video je galebove što u letu dotiču penu talasa. Među stablima senovitih borova skrivale su se kuće, belih fasada i crvenih krovova. Neke od njih imale su izdužene plave kapke na prozorima. Delovale su usnulo u jutarnjoj tišini. Na beličastom šljunku i pesku duge morske plaže odjednom se pojavila devojka u lepršavoj haljini, po pokretima veoma nalik njoj, lepotici o kojoj je razmišljao, od čega mu je zaigralo srce. Zastajkivala je, povremeno pogleda oborenog prema stopalima, saginjala se, kao da nešto sakuplja.

Sve je sada ličilo na nju, Valeri, i svuda je bila prisutna. Čega god se dotakao, šta god pokušavao da radi, kud god da se makao, uvek je bila tu dubokih očiju, setnih kao suton. Ma koliko se trudio, nikako nije mogao da utvrdi sa sigurnošću koliko sada ima godina. Kao da je svakog trenutka očekivao da se na vratima pojavi savršena mala lepotica, sa morskim sjajem na telu,

sva napupala, prelepih dugih nogu boje kajsije. Svaki put kada se iznenada pojavljivala, ozarena nežnost njenog osmeha, zarazno ga je osvajala i on je, posle svega, osećao izvesno kajanje, nešto kao mali greh koga se trebao a nije mogao odreći. Beše to za njega mali ljubavni šok. Ipak, sve se i dalje ponavljalo, u poslednje vreme, i traje, a da on ne zna treba li da pokuša da to nekako prekine, kada i da li će moći.

Možda bi bilo bolje da nikada nije ni ušla ovamo kod njega, mislio je sedeći na terasi, zureći u more i bledu svetlost, ukotvljene barke i talase. U ruci je držao kist, i znao je, ako povuče samo jedan potez po platnu, njegov trag će imati oblik njenog mladog tela. Ako se pomeri do pisaćeg stola i pokuša da piše, opet će sve poprimiti njen dah, miris i sjaj, jer je prisutna u svemu i uvek se pretvara u liniju, reč, stih, priču možda.

U blesku jednog kratkog i dalekog toplog leta, o kome je sada razmišljao, u svemu nalik ovom, kada ga je iznenada napustila mlada supruga, odlazeći s nekim bogatim pomorcem Arapinom, osećao se izgubljeno i potišteno. Život mu se naglo izmenio i nije se najbolje snalazio u njemu. Preselio se tada u atelje dobijen od opštinskih vlasti, mansardu koju je kasnije uz mnogo truda, traženja raznih dozvola, uverenja i saglasnosti proširio i preuredio u veliki stan sa prostranom terasom nad morem. Njome se najviše ponosio, jer je uspeo, zajedno s majstorima, lepo da je uredi i natkrije, tako da je imao odličan pogled na

more, plažu i ulicu. On je mogao sve da vidi, a njega niko. Leti je najviše vremena provodio na njoj. Služila mu je za boravak, slikanje i odmor. Kasnije mu je bilo lepo, brzo se navikao na nov način života, upoznao nekoliko dobrih suseda, s nekima se i prijatelji. Slikao je i pisao, šetao obalom i provodio svoje tihe godine. Bio se pomirio s tim da će tako i ostati. Istina, znao je povremeno sa likovne akademije dovesti mlade modele, slikati, ponekada popiti malo više i začiniti to zagrljajima. I sve bi, verovatno, išlo tako svojim tokom, da Katju s prvog sprata, isto kao njega supruga, nije napustio suprug, odlazeći s mladom balerinom. Ona je ostala u stanu s devojčicom, prekrasnom Valeri, lepršavom kao leptirić, koju su svi voleli, a možda pomalo i sažaljevali, i nju i njenu majku. On ničim nije, bar ispočetka, pokazao posebno interesovanje prema Katji, mada se divio njenoj lepoti i nije mu bilo jasno kako ju je taj idiot mogao ostaviti. U početku je skrivao pogled pred njenim morski zelenim očima, diveći se tom skladnom telu i njenoj umerenoj smernosti. Posle je sve došlo nekako spontano. Prvo se iznenadio kada ga je zamolilila da kod njega ostavi nakratko Valeri, samo dok ne obavi neki posao u gradu, pa se to posle dešavalo češće. Sve je završilo njihovom bliskom vezom, koju su skrivali, što je odgovaralo oboma. Njoj verovatno zbog Valeri, njemu ni sam ne zna zašto, ali je to prihvatio baš tako. Kasnije, kada je porasla, devojčica je verovatno sve shvatila.

Valeri je bila draga, pametna i veoma bistra devojčica. Rasla je brzo a da oni to nisu primećivali. Kao mala jedva je čekala jutro da istrči iz njihovog stana da bi pokupila njegove književne časopise koji ne bi stali u poštansko sandučće, a onda, zajapurena, trčala uz stepenice, kačila se na zvono, sve dok ne bi otvorio i zatekao je propetu na prstima i dalje s rukom na tasteru.

– Ima još – zbrzala bi gotovo i ne pogledavši ga. – Daj ključ!

Onda bi strčala dole, brzo se vraćajući s ostalom poštom, pa se odmah potrbuške bacala na trosjed i klataći nogama redom prelistavala listove i časopise, radujući se svaki put kada bi naišla na neku njegovu pesmu ili priču. Volela je da čita dečje pričice i da se divi ilustracijama. On bi za to vreme otvarao pisma, čitao ih i razvrstavao po stolu.

– Jesi li ti pisac ili slikar? – pitala ga je jednom radoznalo.

– Možda oboje pomalo, Valeri – odgovorio je dok ga je zadivljeno gledala nemirnim očima.

Znala je bez nekog određenog razloga pritrčati i zagrliti ga, zatvarajući mu oči mekim dlanovima. Možda joj nedostaje otac, mislio je. Volela je da mu se penje na ramena, da se igra s njim, da ga zajaše krkače, ne dozvoljavajući mu da radi. On se nije ljutio. Video je u njoj malu Katju. Bila mu je veoma draga.

Ali, ta mala Valeri najjednom više nije bila klinka ušiljenih grudi, kakvu je do tada video,

nego devojčice čvrste guze i dugih nogu, divno uvučenog trbuha. Jednostavno, izgledala je savršeno ljupko, svetlih razigranih očiju, sočnih usta, s nekim sjajem koji je zračio iz nje. Beše to sada, nakon godina koje su veoma brzo i u nepovrat proletele, Katja u božanskom izdanju, prepuna otmenosti.

Večernji vazduh počinjao je da se komeša. Sunce koje je do tada nemilice pržilo, lagano je gubilo snagu. Ostrvski obrisi tamneli su naspram neba, mora i večernje rumeni. Neki beli brod s turistima i glasnom muzikom lagano se udaljavao od pristaništa. Sa vlažnog morskog peska, koji su tokom dana zapljuskivali talasi, polako su počinjali da odlaze kupaći.

Nije bilo ništa neobičnog u tome što je ušla. Dolazila je uvek kada je želela i ponašala se slobodno. On je upravo bio završio tuširanje, želeći da se rashladi i opere boje sa umazanih ruku, nakon što je završio rad na jednoj slici. Imao je mokru kosu i bio zaogrnut laganim letnjim ogrtačem. Tako ga je zatekla. Bio je zadovoljan pejzažom koji je završio i bacio je još jedan pogled na platno koje se sušilo.

– Šta si danas radila, Valeri? – upita posmatrajući je kako sedi na trosedu u laganoj haljini, prekrštenih nogu.

– Kupala se – reče umilno. – Celi dan.

On vide kako joj je telo potamnelo i kako su joj krupne oči i duguljasto lice još više došli do izražaja. Bledi vršci bradavica njenih nabujalih

dojki napinjali su se i jasno ocrtavali ispod mekog platna. Mala se nimfica beše zarumenela, jer je osetila njegov pogled. Bi mu neugodno i obori oči.

Onda se desilo to, kao u jednoj za njega nemogućoj priči.

Iznenada je, dok je padao, osetio njene tople usne na svojim. Ležao je na leđima opkoračen njenim nogama s oblim kolenima blizu lica, zbuñjen i iznenađen. Njena kosa prekrila mu je lice, a usta isijavala vatru od koje je čudesno goreo. Trenutak kasnije ona poče da se razodeva i oseti miris njenog tela, mladog i vitkog, sa čvrstim grudima koje su ga podsećale na krupna zrela zrna grožđa koja samo što ne prsnu. Nije imao vremena ni na šta da pomisli gledajući je pomalo bledu i uzdrhtalu.

– Oh, kao da imam plamičke u trbuhu – reče s blagim rumenilom na licu, ali ne gubeći ni časa.

Grlila ga je pomamno. Osećao je na koži nežnost i mekoću tih dodira. Više nije bilo smirenih pokreta na kakve je bio navikao kod nje. Ni kod sebe. Sve čvršće je stiskao to mlado telo. Ovo je bila neka nova Valeri, dozrela i vatrena, a da on to nije bio ranije primetio. Tek tada je stvarno počinjao da bude svestan mirisnog bujanja njenog tela koje se davalo bez ostatka. Strast je narastala poput plime. Milovao ju je i ljubio, dok je ona sagorevala sve više se pripijajući uz njega. Rukom je napipao vrelu dolju njenih prepona, dospevajući

do krajnjih oblina, a onda onako napetu poneo i položio na krevet. Osetio je kako je sva vlažna dole i pomislio kako on ničim nije zaslužio sve čari njene blistave lepote. Polako joj je raširio noge, gledajući u pune i drhtave usne... S njihovog treptanja začuo je jedan jedva čujni duboki uzdah.

Čvrsto ga je stiskala na gipke linije stomaka, na uzdrhtalo opojno telo, držeći ga u najlepšim kleštima u kojima se mogao naći. U pomami, ti drhtaji i uzdasi prenosili su se i na njega i stapali u jedno – strasnu vatru u kojoj su goreli oboje. Kada je polagano ušao u nju, ljubeći šiljate dojke s rumenim bradavicama, sa neznatno napućenih usta otkinuo se mali krik izazvan slatkim bolom. Penušavi šapat sa podatnih usana u toj požudi pretvarao se u jedva čujan romor reči:

– Oh, oh...

Tek kasnije, dok je osluškivao prskanje vode iz kupatila, sedeći na ivici kreveta, primetio je na čaršavu crvene mrljice kao razbacane latice maka.

Trenutak potom, kada se pred njim uspravila, vitka i prekrasna, sa pomalo stidljivim i zagonetnim osmehom na licu, kada je čuo šum njene haljine koja je lagano padala i priljublivala se uz telo, ocrtavajući vitke, vajane linije njenog stasa, upitao je:

– Zašto ja?

– Oduvek sam to želela i baš tako zamišljala.

Nije mogao ništa više da kaže uranjajući pogled u njene baršunaste i duboke oči. Dok se divio lakoći i gipkosti njenih koraka mislio je da ona sada zauvek odlazi.

OBLACI PUNI KIŠE

U predvečerje, nakon što smo ušli u tu varošicu, tamni oblaci puni kiše potpuno su ispunili nebo. Zaobljene vrhove brda, crvenkaste kao od bakra, meko su dodirivali svojim trbusima. Pucnji su utihnuli. Kao da nije bio rat.

Kada je vojnik ušao, zatekao ga je leđima okrenutog vratima, malo raskoračenog i zagledanog kroz prozor.

– Pukovniče, jedna žena uporno želi kod vas.

Okrenuo se polako. Vojnik je stajao mirno, s kapom u ruci.

– Žena!? Kakva žena? Otkuda ona ovde?

– Ne znamo, pukovniče. Odjednom se stvorila.

– A straža? Niko je nije ranije primetio?

– Niko.

Pukovnik tiho opsova kroz zube, vojnik gotovo da nije čuo. Rukom potom prođe kroz bujnu

kosu, popravi uniformu i naredi vojniku da pozove komandira.

Komandir uđe, lupi potpeticama i zauze vojnički stav:

– Izvolite, gospodine pukovniče!

– Šta je to, Vukoviću? O kakvoj je ženi reč?

– Niko ne zna. Pokušali smo da je saslušamo, ali ništa. Samo plače – reče komandir. – Deluje veoma uplašeno.

– I, šta hoće? Šta kaže? – nastavi pukovnik. – I otkud se pojavila?

– Niko ne zna, pukovniče. Odjednom je bila tu. Možda se zadržala i pritajila u nekoj od kuća koje smo osvojili. Stalno traži da je primi komandant.

Pukovnik napravi nekoliko koraka po sobi, oborena pogleda kao da razmišlja, i dalje s rukama na leđima, baci pogled prema prozoru i primeti da se noć polako približava, jer su se preko reke udaljena brda jedva nazirala. Vatra u peći je pucketala i unutra je bilo ugodno. Naredi da se prozori zamrače i upale fenjeri. Kada naredba bi izvršena, obrati se komandiru:

– Pa, uvedite je! Pojačajte straže i pošaljite nove patrole.

Ona uđe, a komandir i vojnik izadoše zatvarajući vrata.

Pukovnik je dočeka stojeći iza stola. Delovala je zaista zbunjeno i uplašeno. Imala je vitak stas, tanku haljinu priljubljenu uz telo koja joj je ocrtavala lepo vajane linije, i tanku crnu jaknu,

pretanku za hladno jesenje večer. Lice joj je bilo bledo i lepo, izmučeno od plača i suza. Drhturila je, da li od hladnoće, uzbuđenosti ili straha, nije znao. Pogledala ga je i oborila pogled.

Prepoznao ju je odmah. Ona njega nije. Sada je on na trenutak bio zbunjen, ali joj ipak brzo ponudi da sedne.

Ona koraknu, spusti se u fotelju i zadrži oboren pogled. Kao da nije znala šta bi s rukama. Čutala je.

Pukovnik i sam sede, mičući knjigu sa stola koju je zatekao u kući i pre njenog dolaska čitao. Neko čudno osećanje i uzbuđenje ispuni mu celo telo. Odjednom mu kroz glavu prolete sav njegov život, naročito vreme koje je kao srednjoškolac i mladić proveo u ovoj varošici. Prošlo je više od četrdeset godina od kada je otišao, a samo retko, pokatkad, onako usput, svakih nekoliko godina, na putu za svoje selo, navraćao je na sat-dva da popije kafu i uzbudi uspomene, nadajući se da bi barem nekoga od poznanika mogao sreći. Svakako najpre nju. Znao je, ipak, da je on i tada u toj varošici bio potpuni stranac, nikoga tu od familije nije imao. Osim drugova iz gimnazije, stanara đачkog doma, i nekoliko građana nikoga više nije poznavao. Tada bi prošetao glavnom ulicom koja se pela odozdo od „Rampe”, kako su to mesto zvali, mada starog „ćire” odavno više nije bilo, pa sve gore do Biblioteke i Doma. Nikada je nije sreo, a stalno je to sanjao – da je sretne onakvu kakvu je ostavio, mada je znao da je to nemoguće. Ona

je sigurno odavno bila udata, verovatno je imala decu, možda i unučiće. Kada bi prošao pored njene kuće, srce bi mu zaigralo kao u dečarca.

Trgao se i ona je podigla glavu.

– Izvolite, tražili ste da vas primim – rekao je sa smeškom.

Video je njeno od plača izmučeno lice, bledo i još lepo, crnu kosu do ramena, drhtave ruke, molećiv pogled.

– Moj muž... – prolomila je i briznula u plač.

– Vaš muž... Smirite se – reče pukovnik. – Šta je s vašim mužem?

Ona se sada još više tresla od plača i on, ne razmišljajući, ustade, uhvati je za ramena i ponovi:

– Smirite se, smirite se... Recite šta je bilo s vašim mužem.

– Ne znam. Ja ništa ne znam. Čula sam da je u vašem zarobljeništvu – reče. – Zato sam ostala, došla da molim...

– Samo se smirite, molim vas – reče pukovnik držeći ruku na njenom ramenu. – Donećemo vam čaja.

On je imao osetljivo srce. Ovaj rat nije za njega, nije njegov. Pa, ipak, došao je da pomogne, znajući šta to sve nosi. Preteško za njegovu dušu. Da nije ovde, sada bi pisao pesme, priče za decu, ispijao kafe s prijateljima i raspravljao o književnim temama, pokušavajući da nađe izdavača za neku novu knjigu, znajući da i ako ga

nađe i knjiga izađe, da od toga neće imati nikakve materijalne koristi. Ali, ta magija pisanja i čitanja potpuno ga je osvajala i nije imao kud.

Pozva vojnika koji se brzo vrati sa šalicom čaja.

– Otkuda vi ovde? – upita je kada vojnik izađe. – Svi civili su otišli pre nego što smo osvojili varoš.

– Sakrila sam se i čekala. Nisam ništa kriva. Ni on.

– To baš i nije bilo pametno. To da ostanete.

– Nije, znam – reče nemoćno otpijajući gutljaj čaja. – Ali, morala sam ostati, pa šta bude. Možda je živ.

– Proverićemo. Učiniću sve što mogu.

Nije mu bilo jasno kako ga ne prepozna. Zar se toliko promenio? On je bio uredan, još vitak, visok, u besprekorno čistoj uniformi, izbrijana lica, ni glas mu se nije bio promenio, kako je mislio. Sretali su se često na ulici pre mnogo godina.

– Kako se zove vaš muž? – upita pukovnik.

– Jozić. Marko Jozić.

– Jozić!? – iznenadi se. – Jozić? Marko Jozić!

– Da – pogleda ga pomalo iznenađeno i uplašeno, kao da se poboja najgoreg.

Poznavao ga je. Setio se. Kako i ne bi! Pa on mu je prvi put i pokazao sestru ove skrušene žene koja je pognuta sedela pred njim. Odjednom mu se izbistrio njegov lik, cela ta davnašnja slika. Bio mu je tada drag taj momak. Prisetio se slike njih

dvoje zaljubljenih i šale da će njih dvojica biti pašanci. Ona je bila mnogo mlađa od sestre s kojom se on ljubakao pored reke. Tada mu je govorila kako se ljuti na sestru što se tako mlada zabavlja, a još je dete. A, eto, nakon mnogo godina, ista ta mlađa sestra sedi sada pred njim uplakana i očajna moleći da joj pomogne. Lagano ju je potapšao po ramenu, ni sam ne znajući u tom momentu šta bi drugo, a najradije bi je zagrlio i pitao za Anu.

Pozvao je kapetana Veljovića i zatražio da mu donesu spisak zarobljenika. Na spisku je bilo i ime njenog muža. Nije rekao ništa, samo se povukao iza stola, seo, podbočio rukama glavu i dugo razmišljao, dok ga je ona netremice gledala.

– Ostaćete u kući u kojoj ste se zadržali i doći sutra – rekao je pogledavši je s blagim osmehom.

Ustala je puna strepnje, ne uspevajući da pita bilo šta.

– Ako ste gladni daće vam da jedete. Ništa se ne bojte. Stražar će da vas pazi.

Nije znao šta da uradi, niti koja su sva njegova ovlaštenja u ovakvim slučajevima i ovom suludom vremenu. Nastupio je trenutak unutrašnjih lomova i razmišljanja. Nikakvu odluku nije mogao sam da donese. Ipak mu je bilo drago da je taj čovjek tu.

Ujutro, već veoma rano, ona je bila pred kućom u kojoj se smestila komanda, čekajući da je pozove. Verovatno celu noć nije spavala. Video ju je kroz prozor svu skrušenu, bleđu, činilo mu

se, nego juče. Njen očaj delio je i on. U ovom građanskom ratu sve se izmešalo. Ni sam nije znao šta sme, a šta ne. Ipak je bio odlučio.

– Vaš muž je tu – reče pukovnik kada ona uđe i sede. – Živ je i zdrav.

Ona skoči sva usplahirena. Zablistao je sjaj u njenim krupnim i tužnim očima. One su ga neodoljivo podsećale na nju, njenu sestru. Nije znala šta bi, da pritrči i baci mu se u zagrljaj, da se smeje, plače... šta li.

– Uvedite gospodina! – naredi pukovnik.

Kada je ušao, pritrčala je i obesila mu se oko vrata. Plakala je. I on. Pukovnik mahnu rukom da ostali napuste sobu. Onda je i sam, suzdržavajući suze, brzo zakoračio prema prozoru, ostavljajući ih, pogledao van preko zelenkaste reke koju je mnogo voleo i video sunce koje je bilo odskočilo iznad brda, visoko.

– Mi se poznajemo – rekao je potom njen muž.

– Izgleda – odgovori pukovnik.

Tek tada ona mu se dublje zagleda u lice.

Napokon joj se probudilo sećanje. Od iznenadne sreće nije znala šta bi i najradije bi se i njemu obesila oko vrata.

KAD SU CVETALE LIPE

Osetio je odvejani miris cvata lipe koji mu se duboko zavukao u nosnice i podigao pogled da vidi otkuda dolazi. Taj opojni miris oduvek ga je privlačio i podsećao na detinjstvo kada se peo na stabla, brao cvetove i prodavao u zajedničkom domu. Tako su radila i druga deca u selu i taj posao mu nije teško padao. Voleo je veranje po granama i zuj mnoštva pčela u njima. Taj posao donosio je i malu novčanu korist. Duboko udišući i lagano se okrećući u mestu potražio je pogledom lipovo stablo, ali nije video ništa osim glatkih debala bukava kroz čije se krošnje naziralo prostrano i modro nebo.

Svež i mirisav vetar i dalje ga je na mahovne zapljuskivao i nije odoleo da ne potraži izvor odakle dolazi. Zakoračio je prema ivici šume, jer se nadao da dopire s te strane. Vojnik, njegov stalni pratilac, takođe je pošao za njim. Sitne suve grančice krckale su ispod njihovih čizama. Vojnik je bio veoma mlad i plavokos, ozbiljan za svoje

godine, ništa nije pitao, ali je znao šta je njegova dužnost i uvek ga je pratio u stopu. Bio je navikao na njegovu prisutnost i ništa mu nije naređivao, ako baš nije bilo neophodno, mada je smatrao da mu takva pratnja ne treba. Ipak, poštovao je naredbu više komande. Čutao je, a i vojnik se ponašao na isti način. Znao je da mora biti stalno uz njega, da ga čuva i da mu je uvek na raspolaganju. Izvršavao je ono što bi mu povremeno bilo naređeno. Kao njegov pretpostavljeni bio mu je posebno drag i želeo je da se ugleda na njega.

Koračali su kroz šumu čuteći nekoliko minuta, mičući poneku nisku lisnatu granu koja bi im zasmetala. Miris lipe, pomešan s čistim prozračnim vazduhom, postajao je sve jači. Ubrzavao je korak kao da želi što pre da dopre do te lepote. Uskoro su se našli na samoj ivici šume ispod visokih krošnji prepunih mirisnih cvetova. Bilo ih je nekoliko, visokih, prave lepoticice. Pred pukovnikom i vojnikom je pucao horizont, pitomi brežuljci i u daljini raštrkane kuće crvenih krovova, a dole ispod njih, nisko i nedaleko, kao na dlanu, ležala je ušorena varošica koju je put razdvajao na dva dela, s visokim minaretom i jednom jedinom većom zgradom, verovatno školom ili domom kakvi su građeni po svim mestima nakon Drugog svetskog rata. Iza varošice zelenela se uska reka krivudajući prema istoku. Pukovnik je dobro poznavao to mesto, a vojnik ga je prvi put video. Seli su na travu, prvo on naslanjajući se na

stablo, a zatim vojnik, posmatrali i ćutali. Dugo, veoma dugo.

– Pukovniče – obratio mu se vojnik u jednom trenutku. – Pada noć.

Nije odgovorio ništa, samo je lagano podigao pogled i video kako su visoke krošnje lipa zarobile zvezde u treperavom nebu s njihovim magličastim sjajem. I srp meseca beše odskočio visoko iznad brda. Setio se kako je jedne slične junske noći ušao u Aninu sobu i ljubio njena drhtava usta, ostajući do zore, udišući sve te mirise mladog tela i mladalačke ustreptalosti. I kako su lipa i tada zanosno mirisale i kako bi bez njih sigurno sve bilo drukčije, ili se njemu samo tako činilo. Bez tih lipa i straha da će Anina mama banuti u sobu ne bi bilo te lepote. Slatki greh mladosti, mislio je.

Ko zna koliko bi još dugo sedeo tu opijen mirisom s odlutalim mislima, odsutan, da ga vojnik nije opet prenuo:

– Pukovniče, pada noć.

Ni tada nije odgovorio ništa, samo se nasmešio i podigao. Stajao je još trenutak tako vitak i uspravan, uredne uniforme, utegnute opasačem sa žutom kopčom, uprtačem i revolverom, očiju zagnjurenih u grane prepune mirisnih cvetova. Vojnik je takođe gledao gore i činilo se da sve razume. Prebacio je automat preko ramena i čekao da pukovnik krene.

Pukovnik je bio omiljen među vojnicima, od prvog dana kada se dobrovoljno priključio

noviformiranoj vojsci u svom selu, ostavljajući do tada miran i uredan život u dalekom gradu. Tom već brojnom jedinicom nije imao ko da komanduje, a dvojica desetara nisu bila dorasli takvom zadatku. Već u prvoj borbi pokazao je izuzetnu sposobnost.

– Moji vojnici neće srljati! – govorio je brižno se odnoseći prema svakom pojedinačno kao da mu je najrođeniji.

Ni sam nije bio stariji od mnogo njih, mada je tu bilo dosta i starijih ljudi koji bu mu mogli biti očevi. Ispočetka ni disciplina nije bila na visini, a vojska bez dobrog naoružanja, uniformi i redovnog snabdevanja. Njegovim dolaskom stvari su počele da se menjaju i jedinica je svakim danom sve više ličila na dobro organizovanu vojsku. Dolazile su grupe novih vojnika, a i nekoliko mlađih oficira. Uz svu odgovornost nije bio strog, nego odgovoran i promišljen. U časovima predaha najčešće su ga viđali s knjigom u ruci ispod kakvog stabla kako zaneseno čita. Bio je umeren u jelu i u svemu nekako skroman, veoma uredan, kao da mu oficirski poziv nije baš najbolje odgovarao.

Vojnici su i dalje pristizali uzbrdo na proplanak kada su se pukovnik i vojnik vratili. Na upit očima kapetana Veljovića vojnik je prošaputao:

– Mirisali smo lipe.

Nije bilo nikakve zlobe u njegovim rečima, nego iskrenog razumevanja i topline u tim teškim ratnim danima. Kapetanu nije sve bilo jasno, a nije imao ni vremena da više zapitkuje, nego je

krenuo prema pukovniku poznajući njegovu pesniču dušu.

– Stigao je obaveštajac – izvestio je. – I sve naredbe su izvršene.

– Vrlo dobro, Veljoviću. Neka pristupi!

Pred jutro, dok je mesec još visio nad kućama s druge strane reke i treperave zvezde svetlucale nad usnulom varošicom, vojnici su je opkolili. Pre nego što je noćno nebo počelo da bleedi, pukovnik je stajao na ivici šume, na istom mestu ispod lipa, dvogledom osmatrajući varošicu. Bio je iznenađen obaveštenjem da neprijatelj ima dva protivavionska topa trocevca. Raniji izveštaji nisu o tome govorili ništa. Znao je da kasarna u obližnjem gradu u kojoj se nalazila regularna vojska nije pala, ali kako su se ti topovi našli u mestu i otkud su stigli, nije znao. Nije mogao ni da otkrije gde se topovi tačno nalaze, ali je kao iskusan oficir to naslućivao. Sigurno su ih povremeno premeštali i dobro maskirali. Bilo je tiho. Ipak se radilo o jednoj od najboljih jedinica kojom je on komandovao i o vojnicima na koje je bio ponosan. Pa ipak, briga i strah za svaki život nisu ga napuštali. Prave borbe su tek predstojale. Sve dok ne izbiju na veliku reku, ovaj deo teritorije neće biti zaokružen. Osvajanje varošice jeste manji zadatak, ali, ima li u ratu malih i lakih zadataka? Nema, znao je to. Tamo gde je u pitanju život ništa nije lako i on je iskreno žalio i svoje i borce neprijatelja u ovom besmislenom ratu. Video je kako prethodnica jedinice stiže nadomak

prvih kuća, zauzimajući zaklone i da se još ništa ne događa. Kao da su na drugoj strani svi u dubokom snu.

Pukovnik je zalegao iza nekih drvenih trupaca i dalje pokušavajući da otkrije šta se dešava na suprotnoj strani. Nije video nikakve pokrete, nije čuo nikakav šum. U jednom momentu zabrinuo ga je zvuk koji je verovatno padajući izazvao jedan od njegovih vojnika, ali se nakon toga opet nije dogodilo ništa.

Da ne poveruješ, razmišljao je.

Dao je naredbu da se krene još napred. Ali, nakon izvesnog vremena bili su primećeni i započela je pucnjava. Tačno onako kako je i pretpostavljao, protivavionci su tukli s mesta na kome ih je i očekivao. Ne zadugo. Brzo su ućutkani prethodnicom koja se privukla sasvim blizu. Laknulo mu je.

Prava borba nije trajala dugo i on se nadao da niko od njegovih vojnika nije stradao. Pojedinačni pucnji koji su se čuli mogli su značiti svašta, da se neprijateljski vojnici u očaju još pokušavaju braniti, ili da neko od njegovih vojnika, i pored svih strogih naredbi, nepotrebno troši municiju. Znao je da sada predstoji čišćenje terena, najteži deo svake bitke, ali se nadao da je neprijatelj shvatio situaciju i to da je svaki daljni otpor besmislen. Pa, ipak, potrajalo je.

Još su na nebu blede sjala jata zvezda, a vazduh bio svež i providan, kada je stigao izveštaj da je varošica osvojena. Imali su dva lakše i jednog

teže ranjenog vojnika, pa je pohitao prema njemu. Uhvatio je teže ranjenog za ruku i primakao se njegovom licu da ga prepozna. Laknulo mu je kad je doktor saopštio da rana nije opasna po život, da će sve biti u redu. Naredio je da se vojnik hitno transportuje u pozadinu i produžio kod druga dva vojnika. Radilo se o jednom starijem borcu i jednom mladiću koji je više ličio na dečaka i koji kao da nije shvatao šta mu se dogodilo, jer nije bio uplašen. Čuo se lelek na drugoj strani varošice. Znao je da to plaču žene za poginulim ili ranjenim svojim muževima ili sinovima.

Dok je jedna grupa vojnika nizbrdicom spuštala dva topa na cestu, druga je dovodila omanju grupu zarobljenika. Videlo se po njima da su uplašeni, ali ne svi. Kad su stupili pred njega, shvatio je da im je zapovednik njegov školski drug iz gimnazije. Stajao je ispred njih držeći se drčno i gledajući pukovnika pravo u oči, prkoseći malo raskoračen i ispršen. Oduzeli su mu oružje, ali su valjda zaboravili na kamu zataknutu za čizmu. Tek kada je pokazao prstom, jedan njegov vojnik ju je uzeo. Opasač i uprtač, sličan pukovnikovom, ostavili su mu.

– Sretosmo se mi opet, Begiću! – rekao je pukovnik. – Nažalost, u lošem trenutku.

– Trenutak je takav kakav je. Sreća je promjenljiva – odgovorio je drsko. – Ne nadajte se da će takvo stanje i ostati.

– Jesi li baš siguran? – sasvim mirno je upitao pukovnik. – Šta vam je to trebalo? Zar nismo

mogli živeti u slozi, u zajedničkoj državi i bez krvi?

– Sve je to između nas bilo vještačko, kakva je bila i Jugoslavija – drčio se kao da nije bio svestan gde se nalazi i u kakvom je položaju. Ostali njegovi vojnici imali su oborene glave. Lelek žena i dalje je jezivo dopirao do njih.

– Je li? Neće biti, Begiću. Seti se kako ti je baš ta Jugoslavija dala stipendiju za školovanje i sve pogodnosti, a mnogima nije.

Brzinom se prisetio kako je kao siromašni mladić otišao u vojnu školu, samo zato što ga njegovi nisu mogli poslati na studij književnosti, a eto, njemu, Begiću, država je dala stipendiju da studira u dalekom gradu.

– Svejedno, neka je nema! – drsko je nastavljao. – Niko za njom neće žaliti.

– E, da vidiš, Begiću, ja hoću... bogme hoću.

– Žali, žali uzalud. Neće je biti.

Jedan vojnik ne otrpi i zamahnu kundakom, ali pukovnik podiže ruku. Vojnik pun besa i iskrivljenog lica nevoljno postupi po naredbi, grizući usne. Dok su tako kratko stajali, odjednom je pred njih dotrčala mlada žena u laganoj spavaćici, raspuštene kose i zagrnuta velikom maramom, pokušavajući da u očaju zagrlji Begića. On je pridrža, ne dozvoljavajući da sklopi ruke oko njegovog vrata, a marama skliznu na tlo. Tada se žena naglo okrenu i spusti na kolena ispred pukovnika, ridajući sklopljenih ruku:

– Govorila sam mu, govorila... ali nije vrijedilo – gušila se u rečima. – Šta nam je sve ovo svima trebalo? Svi su poludjeli.

Pukovnik mahnu rukom i vojnici povedoše zarobljenike. Žena je i dalje ridala, lica oborenog prema zemlji. Njeno mlado sklupčano telo, s koljenima i razgolićenim rukama na travi, u laganoj pastelnazelenoj spavaćici, beše tužna slika koja je ganula pukovnika. Bio je rat i on sam malo šta je mogao da promeni. Nije mogao da učini ništa, a ipak mu je svega bilo žao.

– Idite kući, ženo! – reče podižući pogled prema istoku s kapljom neba u zenicama.

Rumena svetlost sunca samo što nije pljusnula po krovovima i jasno se nazirala iza brda. Pukovnik oseti treptaj toplog junskog dana sa zanosnim mirisom lipa koje cvetaju i ponovo potraži otkud on dopire. Tek tada primeti da se i ovde nalazi među njima, u ulici lipa, s obe strane.

Begićeva žena je i dalje kao napušteno mače cvilela grčevito stežući šaku zelenih vlati. Kosa joj beše prekrila celo lice padajući prema tlu, a povijena leđa sa istaknutim lopaticama su se stalno tresla. Tada pukovnik, dok je podizao njeno krhko i sitno telo, primeti kako sve veći broj ljudi izlazi na ulicu, bez straha, kao nekog sasvim običnog dana. Počinjali su da se skupljaju u grupu i kreću prema pukovniku. Vojnici repetiraše puške na gotovs. Muškarci i žene su odlučno i lagano koračali napred. Ispred njih se isticao visok stariji čovek sede kose, odlučnog koraka i uspravnog hoda.

Kad su bili sasvim blizu, on se izdvoji i pride ženi koju je pukovnik još pridržavao.

– Dođi, kćeri! – reče hvatajući je ispod ruke i nastavi obraćajući se pukovniku: – Znajte, gospodine, niko od nas iskreno nije ništa od ovoga želio. Vjerujte nam. Samo želimo da živimo u miru kao nekada. Sve je to neko drugi zakuvao. I pustite nas da na miru odemo.

– Idite – reče pukovnik. – Niko vam ništa neće, garantujem vam.

Nikako nije mogao da se seti otkuda poznaje ovog čoveka, ali je bio siguran da se s njim ranije sreo, nekad i negde, u gradu koji je trebalo tek zauzeti na putu prema širokoj reci. Verovatno je to nekim povodom bilo u kući ovog čoveka. I tu ženu koju je on odvodio, možda je ranije kao devojčicu, činilo mu, isto tako tada video. Pokušavao je bezuspešno da se seti otkuda poznaje njene tople i tužne oči. Nije mu uspevalo. Možda i zbog trenutaka u kojima se nalazio.

Oni su polako odlazili niz ulicu, a on je s vojnicima i dalje stajao na istom mestu posmatrajući ih u punoj svetlosti sunčevog bleska koji se izliva u dolinu.

RASPUST

Već odavno je prošlo vreme ručka, osećao je glad, ali nikako nije nalazio snage i hrabrosti da krene prema kući. Sada kada je ujna znala za to, nakon što ga je Milan odao, možda je najbolje da se prvim autobusom vrati u grad, iskradajući se da to niko ne primeti. Imao je u džepu netaknuti džeparac koji su mu roditelji dali pre polaska, mnogo više nego što je potrebno za kartu. Treba samo da se spusti niz breg i sačeka prvi autobus.

On je i dalje bio sakriven u šumarku, među visokim stablima kroz čije se grane videlo osunčano nebo. Šetao je osluškujući kako lomeći se pod nogama krckaju grančice, sedao oslonjen o deblo, pa opet ustajao i nastavljao da korača. On to nije mogao da otrpi, a susret s ujnom i njen pogled nije mogao ni da zamisli. Baš je baba taj Milan.

Leto je tek počelo, a onda je čuo kako ga Milan ogovara.

– On se spandao s Cigankom.

Virio je kroz odškrinuta vrata i video kako ujna podiže pogled, stojeći pored sudopere i brišući ruke. Ledeni znoj oblio mu je čelo, ukočio se na mestu, ali je ostao i čuo šta govore.

– Kojom Cigankom? – pitala je ujna. – Šta to pričaš?

– Eminom, onom odozdo, s reke – pokazivao je prstom kroz prozor Milan.

– A, ona Cigančica! Pa lepa je. A kako se to desilo?

– Tako, nabacivao joj se, a ni njoj nije bilo mrsko.

– Kada?

– Prekjuče, ali sam mislio da ne treba da kažem.

– A gde su se našli? Mislim Emina i Andrej, kako su se upoznali?

– Na reci, pecali smo ribu i ona je naišla.

Onda je do detalja počeo da opisuje šta je video na livadi.

– Meni se čini da ona nije loša devojčica – zaključila je ujna. – Deluje uredno i smerno.

– Jest, ali zašto? Kod toliko drugih devojčica.

– Ne budi cinkaroš – prekorno i odsečno je rekla ujna.

Bilo mu je drago da ujna ima izvesno razumevanje i kao da nije imala ništa protiv njegovog postupka. Ali, šta je Milanu, tom ćućurilikanu, trebalo da u detalje opisuje sve kako je bilo, pa čak da pomalo i dodaje i izmišlja? Ipak je pobegao od kuće, baš onda kada je Milan kao neka

baba završavao priču o tome šta je video na razbacanom plastu sena. Znači, on ih je špijunirao, virio iza nekog grma, a nije ostao na obali kako je rekao.

Sve je počelo više kao šala. Kada je Emina naišla pord njih, on ju je primetio i šeretski dobacio, ni sam ne znajući kako mu je baš to palo na um:

– Lepotice, zbog tebe noćas neću spavati.

Ona je zastala, verovatno zato što je poznavala Milana, koraknula zatim još nekoliko koraka i široko se osmehnula. Sigurno je bila znatiželjna da vidi ko je to nepoznat s njim. Bila je otprilike njihova vršnjakinja, možda malo starija. Lice joj je bilo bledunjavo, usko, manje tamnoputo nego kod drugih Cigančica koje je dotad viđao. Kosa, crnja od najcrnje noći, nemarno joj je padala po ramenima. U očima, koje su ih netremice gledale, bilo je nekog čudnog sjaja, nečega što je ličilo na stalne suze, ili preostale suze nekoga ko je skoro prestao da plače. Njega je baš taj sjaj zaneo i poželeo je da je bolje upozna.

– Budan ću te noćas sanjati – rekao je Andrej mnogo kasnije, kada je ona sela na ledinu, ispruživši bose noge po travi.

Začudio se toj svojoj maloj drskosti, ni sam ne shvatajući kako mu je to odjednom palo na pamet.

Ona se zakocenula od smeha, malo oborila pogled i začutala. Tada su već krenuli u šetnju

obalom, nakon što je na to pristala, sami, jer je Milan rekao da on ostaje uz njihove štapove.

– Ja živim dole – pokazala je Emina rukom.

– Pod mostom? – upitao je s nevericom.

– Ne baš...

Onda je shvatio: u Karton naselju, kako je ranije rekao Milan da se zove naselje u blizini mosta. Sastojalo se od desetina sklepanih baraka, sa blatnjavim sokacima po kojima su jurcala musava deca. Jednom je poželeo da vidi te kućice i Milan ga je proveo između njih. Smrdelo je na sve strane, sa mnogo mačaka i pasa, a iz svake od njih treštala je muzika ili su se čuli bučni glasovi.

– Ne veruješ – osmehivala se zagonetno, uz prikreveni stid, koji, činilo mu se, vidi u njenim očima, pomešan sa onim čudnim bleskom, sjajnim kao suze koje treba obrisati.

– Istina je, da znaš. Privremeno, tako kaže mama – dodala je skrećući pogled.

Koračali su još malo, a onda je, kao da želi da se opravda, da ublaži to saznanje koje je sada imao, dodala:

– Tata je već napravio temelje za novu kuću, nedaleko. Tamo smo kupili plac i biće nam veoma dobro kada se preselimo.

Pokazala je rukom na breg obrastao voćnjacima, iznad reke.

Ne znajući šta da kaže, ne želeći ničim da je uvredi, da prekine tišinu koja je nastala, Andrej je rekao:

– Imaš lepu haljinu.

Njoj je pohvala bila draga, zadovoljno se nasmešila i lepezasto ju je rukama raširila, pri čemu je malo više otkrila noge, potom se zavrтела ukrug na jednoj nozi tako da su joj gotovo sevnule gaciće.

Zastali su na jednoj uzvisini, usred cvetne, delomično pokošene livade, sa urednim otkosima, naviljcima sena i nekoliko manjih plastova na kraju. U blizini je bila reka, zelena, veoma krivudava. Preko nje, u daljini, mogli su da vide zlatna polja pravilnih oblika, kao da ih je neko pažljivo crtao.

U popodnevnoj zelenoj tišini, polako su koračali kroz visoku travu koja je čekala kosidbu, gazeći poljske cvetove, a zatim, poneseni trenutkom i lepotom koja ih je okruživala, kao po dogovoru, gotovo u isto vreme, najednom su potrčali uz glasan smeh, bacajući se malo dalje na prvi plast, razbacujući ga na sve strane.

Trenutak kasnije bili su zagrljeni, gotovo potonuli u seno, kao u nekom mirisnom gnezdu koje se sklopilo oko njih. Gledali su se u oči, ustreptali kao vlati trave, ne govoreći ništa. Od uzbuđenja, grudi su im se nadimale, udarajući unutra kao doboši. Svuda su osećali miris kamilice i polusasušenog sena.

Zatim se ta igra ponovila i sutradan, trajajući duže, onda i sledeći dan i verovatno bi još da ih Milan nije video. I uvek se završavala na cvetnoj livadi, u poljskom cveću ili u tek sakupljenom senu.

Tako je bilo i tog dana. U letnje predvečerje, pre nego što ga je Milan odao, opijeni mirisom kamilice i kiše koja je u sitnim kapljicama dolazila, ležali su na livadi, pripijeni. Možda ih je Milan zbog kiše potražio, a možda ih je kradomice svaki put i ranije pratio i posmatrao, on to nije mogao da zna.

Njemu su se sviđale njene oči, punačke usne, tanke ruke koje su ga dodirivale, ali je sve više, da ona ne primeti, istezao vrat da bi virnuo u prorez haljine ispod koje su se nazirale jabučaste grudi.

– Imaš li devojku? – pitala ga je.

– Zašto pitaš?

– Ne moraš da odgovoriš ako nećeš.

– Zašto ne bih odgovorio. A ti momka?

– Ja sam prva pitala.

– Imao sam.

– I šta se desilo?

– Ništa. Našla je drugog.

– O, to nije lepo.

– Nije, ali tako se desilo.

– Jeste li se ljubili? Znaš već...

On je ćutao i razmišljao da li da kaže.

– To ništa ne znači, ne srami se.

Žestoka klinka, pomislio je milujući glatku kožu njene natkolenice, a onda ga je ona čvrsto prigrlila valjajući se s njim po senu. Bio je očaran svim, njome, mekoćom mirisa kamilice, nebom koje je obećavalo kišu, zvukovima iz daljine. Sve je ovde mnogo lepše nego u velikom gradu iz koga je dolazio, drukčije, čak i ova devojčica koja se

tako zvonko smeje, koja mu priča neobične stvari i bez ustručavanja kaže kako joj se dopada.

Tada se pojavljuje Milan, iznenada. Kao da je iz zemlje iznikao, na samoj ivici livade, stoji i doziva ih, a nije jasno kako je znao da su baš tu. Oni se usplahireno dižu, otresaju sasušene travke s odeće i kose, zbunjeno, ne znaju šta bi rekli.

– Uskoro će kiša, pljusak – kaže Milan. – Treba da požurimo kući.

Kiše kao da nije ni bilo, tek mali topli pljusak koji je brzo minuo. Čim su se vratili kući sunce je opet zasjalo, a zemlja je ponovo bila suva. Do kraja dana je bilo čak pomalo dosadno, bar njemu, jer je stalno mislio na Eminu. Milan ništa nije spominjao i očekivao je da će se sve na tome završiti.

Sada je bio tu i stalno je razmišljao šta bi trebalo da učini. Nikako nije mogao da se odluči. Ako ode, nju više neće videti, a možda će time napraviti još veću štetu, možda će tako priča dalje da se raširi. Možda je najbolje da ostane i da objasni da se ništa loše nije desilo. Pa i sama ujna je rekla da je Emina lepa i dobra devojčica. Onda je čuo ujnu kako ga doziva i on se nakon promišljanja odazvao.

– Dođi, dragi moj! – pozvala ga je. – Sigurno si dobro ogladneo.

Približio se oborenog pogleda i video da ga ona nasmešeno posmatra, a onda grli i vodi prema kući. Ne govore ništa, samo tako koračaju uz breg. Dok se penju stepenicama na verandu vidi

Milana kako sedi u naslonjači i cereka se. Bes u njemu kipti i već tada bi ga jako pljusnuo. Ali, neka, misli, već ćeš ti dobiti svoje. Zatim ruča i oseća kako se ujna na neki poseban način trudi oko njega. Tako barem njemu izgleda. Niko ništa ne spominje.

- Baš si baba – rekao je kasnije Milanu i dobro ga izdevetao.

VEČERA NA VERANDI

Katrinka se spusti pokraj smokve i skide haljinu. Čvornovate smokve i zid od grubo složenog kamena štitili su je od sunca i pogleda. Bio je avgust, rano jutro, vreme kada zru i mirišu smokve u Malinskoj. Sklopljenih očiju, ležeći, čula je kako obalu zapljuskuje more. Poneki krik galeba u daljini i kotrljanje šljunka pokrenutog malim talasima bili su jedini zvuci koji su dopirali do nje. Ponekada bi osetila kako joj vetrić dodiruje lice, a iznad nje zatrepere smokvini listovi, pa se sve opet umiri. Gledala je kroz grane i lišće u čisto i plavo nebo, osećajući se opušteno i srećno, stalno se osmehujući zbog nečega. Pokuša da čita, ali posle nekoliko rečenica zaključi kako nije spremna za to. Odloži knjigu i prepusti se uživanju.

Već deset godina dolazi jednom godišnje u ovo primorsko mesto, u istu kuću, kod istih dragih ljudi, provodeći mirno odmor, gledajući u male oči zrelih smokava. Svake godine isto: kupanje, šetnje,

jelo u istom restoranu... i mnogi sati provedeni ispod male smokve uz plažu. Ali, njoj to nije bilo dosadno. Jutros je mirisala i prosušena, tek pokošena trava i to je podseti na odmore provedene na planinama njene zemlje. Ipak, ovo se ni s čim ne da uporediti, mislila je Katrinka. Ona je imala i svoj razlog da tako zaključuje – niko od gostiju u kući nije bio bolje prihvaćen od nje. Za mesto su je vezivale neke drage uspomene. Sećala se kako je davno, još kao devojčica, s roditeljima dolazila ovamo, ostajući gotovo po celi mesec. Osećala se slobodno, opušteno, kao da je u svom mestu i svojoj kući. Svi su je ovde cenili, voleli, ukazivali joj pažnju, čak i više nego što bi se moglo pomisliti.

– Kako divan dan – čula je glas gospođe Marije.

– O, da. Danas je zaista predivno.

– Doneću nam kafu u vrt – kaza Marija odlazeći u kuću.

Jutarnja kafa pod smokvom beše svakodnevni mali ritual koji su njih dve stalno ponavljale. Sa starim mesinganim poslužavnikom čije su ivice bile blago zaobljene a ručke s imitacijom slonove kosti, dve porcelanske šoljice, zdelicama za šećer, mleko i kafu, Marija bi dolazila usporenim korakom preko travnjaka pod smokvu. Volela je tu ženu. Njihov odnos je bio prislan, s godinama sve prisniji. Ti stari usamljeni ljudi živeli su mirno, povučeno, sa besprekornim redom i umerenošću u svemu. Kuća im nije velika, ali je

skladna, uredna, s dušom. Katrinka je bila zadovoljna. Ona je tu našla svoj mir i rado je dolazila. Domaćini joj nisu mnogo govorili o sebi, nisu ni nju previše zapitkivali. Onoliko koliko je bilo neophodno. To joj je odgovaralo. Povremeno bi je pozvali na večeru, ponekada bi ona njih izvela u restoran i time se završavalo. Ipak, neka pritažena obostrana ljubav postojala je među njima.

– Večeras imamo malu zakusku – prozbori Marija. – Dolaze nam gosti.

Katrinka je pogleda odlažući šoljicu na poslužavnik. Pre nego što je mogla bilo šta reći, Marija nastavi:

– Bilo bi nam drago da nam se pridružite. Malo društvo, ništa posebno.

– Pa... ne znam da li je zgodno.

– Zašto ne? To su naši stari poznanici iz Francuske. Kolet i Mirko.

Nakon malog ustezanja, Katrinka je ipak pristala.

Dan joj je prošao u kupanju i razgovoru sa švedskim turistima. Mladi bračni par sa razigranim sinčićem koji se bio zalepio za nju. Celog dana morala je da mu crta, pravi kulu od peska, da ga uči plivati... Roditelji su pokušavali da ga odvoje od nje, ali bez uspeha. Mali ju je zavoleo. Nije joj smetalo. Mislila je kako je i sama trebalo da se uda, da ima muža, kuću i jednog takvog mališana. Godine su prošle, a ona je, eto, sama. Nije joj bilo žao, ali je često pomišljala kako možda nije sve trebalo biti tako.

Pred večje, dok je sunce zalazilo za visoke vrhove planine i kupači odlazili s plaže, Katrinka je odšetala do centra mesta da kupi neko piće i mali poklon za gospođu Mariju. Imala je dosta vremena. Nije trebalo da žuri. Koračala je rivom, uzdignute glave, isturenih grudi, vitka i uspravna, još mladolika. Po njoj se videlo da je osoba koja je u životu znala sve podrediti sebi. Prefinjena lepota kroz svaki njen pokret i gest davala je sliku drage i prijatne žene. Često bi osetila kako se muškarci okreću za njom, za njenom elegantnom figurom i dražesnim hodom.

Sto je bio postavljen na verandi pomoćne zgrade sa otvorenim pogledom na more. Samo zeleni vrt sa smokvama, trešnjom i nekoliko ukrasnih grmova delio ih je od plaže. U daljini se videlo nekoliko čamaca i čula muzika iz obližnjeg hotela. Veče je bilo prijatno. Ni toplo, ni sparno. Pirkao je blagi vetrić, mirisala borovina i more, prolazili su zaljubljeni mladići i devojke, deca s majkama što je sve davalo vernu sliku leta kome se bližio kraj.

Katrinka je sedela na čelu stola. Marija je insistirala da ona tu sedi jer se s tog mesta najbolje videlo more. Znala je koliko to ona voli. S njene leve strane sedeli su Mirko i njegova žena, a s desne Marijin muž Luka i Marija. Nakon upoznavanja, u početku se razgovaralo o tome gde ko živi, šta radi, kako je lepo ovo mesto, vreme, more... Katrinka se trudila da bude srdačna. Primetila je odmah kako je Mirkova žena vrlo draga, negova-

na i sigurno mnogo mlađa od njega. Njene crne oči titrale su kao žeravica, stalno se smejala, gestikulirajući rukama veselo je povremeno micala dugu kosu s lica i pokušavala da bude duhovita. Njoj je sve to dobro pristajalo. Slabo poznavanje jezika izazivalo je u pojedinim trenucima salve smeha. Ona se nije ljutila, nego se i sama od srca smejala.

Mirko je bio jedan od onih zagonetnih ljudi kod kojih je teško zaključiti šta misle. Krupne glave s malim, reklo bi se pomalo kicoškim brčićima, jakog tela, kosmatih grudi i ruku, pušio je i uglavnom puštao Kolet da priča. Bio je to čovek koji je Katrinku na prvi pogled odbijao. Ona je verovala u svoj instinkt po kome je prvi utisak presudan: da ili ne. Nije to bila isključivost. Ne. Ali, Katrinka je verovala u sebe da zna da proceni ljude i da se u tome nikada nije prevarila. Ako joj se neko na prvi pogled ne sviđa, znala je da nema šanse da se to kasnije dogodi. Ta rezerva bi zauvek ostala. Katrinka je primećivala njegove poglede sve češće usmerene prema njoj, čak pomalo bezobrazne i očite kada su bile u pitanju njene grudi ispod tanke večernje haljine. Trudila se da njen pogled bude upućen prema sagovornicima, a on je, opet, gledao samo u nju i kao da je govorio: samo vi pričajte, ja sam našao svoju žrtvu. Njoj je to smetalo. Poznavala je takve tipove. To

su oni koji misle da mogu da imaju svaku ženu, da su superiorni, oni umišljeni i samouvereni pomalo sirovi muškarci.

– A sada ćemo moj profesor i ja da nazdravimo po još jednom ljutom. Pozivamo i dame da nam se pridruže – rekao je Luka točeći lozovaču u čaše.

Katrinka nije pila, ali, hajde, jednu može. Društvo je bivalo sve veselije. Veče je bilo ugodno. Jedno od onih koje se pamti. Opuštenost se osećala kod svih, samo je Mirko bio mačak koji vreba. Smeh je odzvanjao vrtom. Jelo je bilo ukusno, sve sami morski specijaliteti za koje je Marija bila prava majstorica. Zatim se točilo crno vino u bukarice. Neko izuzetno vino s ostrva koje je Luka sam pravio i čuvao za posebne prilike.

Katrinka je prvo pomislila da je slučajno, tek tako – Mirkova noga ispod stola dodirnula njenu natkolenicu. Uskoro se to ponovilo, sada već mnogo otvorenije. Pokušala je malo da se pomeri. Kada se to počelo dešavati sve češće, postalo joj je neprijatno. Splasnula je njena opuštenost i veselost. Osećala je neki grč i nedoumicu šta da učini. Vrhunac drskosti bio je kada je osetila njegovu ruku među svojim kolenima. Vreo plamen zapljusnuo joj je lice i doveo u stanje besa i bezizlaza dok je pokušavala da povuče haljinu naniže. Najradije bi ga tu pred svima pljusnula preko lica i napustila društvo, ali se suzdržavala. Nadala se da će prestati. Mislila je da će njen ljutiti pogled da odvraći drznika. Kada se to nije desilo, kada se

njegova ruka počela zaletati sve češće, naročito u trenucima kada bi svi prasnuli u smeh nakon nekog ispričanog vica, Katrinka odluči da nešto preduzme. Onog trenutka kada oseti njegovu ruku dublje, tamo gde joj nikako nije bilo mesto, kao opržena žeravicom naglo poskoči. Još je stajala kod stola držeći ruke na njemu i gledajući u tanjire.

– Šta vam je, Katrin? Nije vam dobro? – uplašila se Marija.

– Ništa – slaga Katrinka. – Možda od vina. Vratiću se odmah.

Pošla je vrtom pa stepeništem i dugim hodnikom u kuću do kupatila. Glasovi u vrtu su zamukli. Osećala se glupo. Uši su joj gorele, a krv navrla u glavu. Bila je ljuta, toliko ljuta da nije mogla da se prepozna. To je bio bes koji je svom snagom kipeo iz nje. To joj se nikada pre nije dogodilo. Kakav drznik, mislila je Katrinka.

Stala je pred ogledalo, umila se, popravila nemarno frizuru, dugo posmatrala svoje duguljasto lice i sjajne oči razmišljajući zašto se baš njoj to dogodilo. Nikakav povod mu nije dala. Taj ljigavac! Pored tako lepe i mlade žene. Kakva drskost, kakva drskost... odzvanjalo je u njenoj svesti.

Odjednom, novi šok. Iznenada je u ogledalu ugledala njegov lik. Stajao je iza njenih leđa s nekim glupim i samouverenim osmehom na licu. Katrinka nije mogla da veruje svojim očima. Zadržala je od ljutnje i naglo se okrenula:

– Vi...! – procedila je ljutito kroz zube, želeći da ga smoždi.

On se i dalje glupo cerekao. Koraknuo je napred spustivši ruke na njena gola ramena, pokušavajući da je privuče i poljubi. Te šape ona nije mogla da otrpi. I, tada se desilo ono što je sigurno iznenadilo i njega i nju. Snažno ga je kolonom udarila u donji deo trbuha, a onda još jednom dlanom preko lica i nosa. Bio je to iznenadni udarac neodmerene snage od koga zastaje dah. Videla je još kako on pada na kolena raširenih očiju, držeći se za trbuh i kako mu iz nosa curi tanak mlaz krvi. Katrinka je uplašeno istrčala u hodnik, ostavljajući ga u toj smešnoj pozi, a onda je užurbanim korakom hodnikom i stepeništem otišla u vrt.

– Je li vam dobro? – povikali su svi u glas ustajući.

– Jeste, dobro mi je. To je valjda zbog lozovače i vina – slaga Katrinka.

– Pošlo moja muš vama pomoć – kazala je Kolet.

– Izvinite, otići ću malo do mora – dodala je Katrinka.

Svi su začuđeno gledali za njom dok je odlazila prema plaži.

POLJUPCI I BOL

Ona se kao studentica amaterski bavila arheologijom i bila se tog leta priključila jednoj grupi vodeći i njega, tek što su se bili upoznali. On je pošao zbog nje, ne baš zainteresovan za ta iskopavanja, ali je pomagao u radu i uživao u stalnom pogledu na njeno telo.

Verovatno je i sama osećala isto i znala kako je on želi, ali je zbog nečega bila pomalo suzdržana ili je mislio da se to njemu tada samo činilo. Nепrestano je sagorevao u sve većoj vatri i celog leta mislio kako će je imati. Ona je, uvek, u svim trenucima nežnosti, i sama padajući u vatru, kada je trebalo da zaroni u nju, uspevala da tu igru prekine i izmigolji se. Njemu su ti trenuci teško padali i osećao je probode u preponama ne nalazeći razlog za takvo njeno ponašanje. Nije verovao da je nevina, da je to razlog odbijanja. I dok je milujući je ležao pored nje, na njoj, ili ona na njemu, u ljubavnom zanosu i zagrljaju, osećao je svom silinom to uzdrhtalo telo i osluškivao

isprekidano disanje, ne shvatajući šta je sprečava da se preda do kraja.

Danju, dok su pod suncem pažljivo micali zemlju, raznim alatkama i četkama, netremice ju je posmatrao, diveći se svakom njenom pokretu, odmerenom, mirnom i veštima rukama koje su s toliko pažnje bile zaokupljene svakom sitnicom. Ona mu se osmehivala ispod velikog belog šešira, isto onako kao pri prvom susretu kada su se upoznali i kada mu je predložila da joj se priključi. I on je to učinio, bez razmišljanja, utapajući se u njenim setnim očima kakve do tada nikada nije video. Stalno je s divljenjem gledao u njeno lice i zagonetno osmehnute usne, kao dozrelu višnju. Veoma mu se dopadala. Bio je zaljubljen i kao dečarac pratio je u stopu. Osećao je da je sasvim drukčija od svih koje je do tada sreo i ljubio. Imao je sasvim ozbiljne namere s njom i želeo da jednom zauvek budu skupa.

Napolju, kroz otvoreni prozor, mirisalo je poljsko cveće i bilje na kiši koja je tek počinjala. Osećao je njen topli dah na svom vratu dok joj je obujmljivao ramena i telo. Sve je bilo meko kao njen šapat i drhtaji, pomalo čudni i nekontrolisani. Noge su joj i dalje bile skupljene, kao klešta. On nije uspevao da ih otvori.

Trajala je ta igra dugo kao i ranije, s poljupcima i bolom. I ona ju je želela, uvijajući se mazno kao mačka. Nijedno više nisu bili svesni toga šta rade. Svi ti pokreti su dolazili sami od sebe. Kao u nekom magnovenju.

Kriknula je tada snažno, podižući se naglo u trzaju i odguravajući ga. Sva se tresla, s licem u grču i suzama. On nije znao šta se to tako strašno dogodilo i samo je nemo posmatrao njeno lice, ništa ne shvatajući.

– Oprosti – prošaputala je. – Trebalo je ranije da ti kažem. Ja sam bolesna.

Tada je kroz suze rekla da ne može voditi ljubav s njim, da oseća strašan bol unutra i da joj oprosti, moli da joj stvarno oprosti. Ona ni sama ne ume tačno da mu objasni zašto se to događa, ali je taj bol osetila kada joj se prvi put kao devojčici to dogodilo i mada sa svakim njegovim dodirrom oseća kako nešto toplo prodire u nju, razgoneći bol, dajući nadu da ovaj put neće biti tako, čini joj se da će nestati, ona je sada osetila isto. Ni lekari ne mogu da otkriju šta se to s njom događa i o čemu je reč, pogotovo što je mlada. I taj strah nije umišljen, nego stvaran i ispunjen snažnim bolom.

On je i sam oborio glavu i ostao nem, sedeći na krevetu kraj nje ne znajući ni šta da kaže, ni šta da učini.

Napolju se čuo šapat kiše koja je lagano škropila krovove.

ZAŠTO, KATRIN

U letnjem danu koji upravo dogoreva, talasi zapljuskuju mol sa tek nekoliko barčica i plažu koja se pruža udesno. Živopisni zaliv malog jadranskog ostrva treperi od jare i zvukova koje stvaraju kupači. Ispod starog senovitog bora uz obalu, proređenih grana, koji ipak ne daje dovoljna hlada i koji se sasvim nakrivio prema moru, kao da je i sam zakoračio ka vodi sa željom da se u njoj osveži, Mladen ispraća još jedan dan. Kažu da je isti takav bor i na istom mestu, takođe nakrivljen prema moru, postojao tu davno, pa kada se osušio posadili su ovaj. I on je krenuo istim smerom kao i njegov prethodnik, da se ogleda u vodenom ogledalu.

Svakog je leta tako. Mladen je najneumorniji od svih kupača i ostaje gotovo poslednji na plaži da bi svaki dan ispratio sunce koje zalazi. Njemu je to kao mali ritual. Sunce ispočetka sasvim lagano klizi prema zapadu, on odsutno zuri na tu stranu, sve dok se ne počne ubrzano spuštati u

prevoj između dva planinska vrha. Tada ustaje i staje na samu ivicu podzidane obale, neprestano gledajući rumenilo koje se prospe površinom vode, čiju sada glatku umirenu ravan počnu da režu ribarske barke, gliseri i jahte kojima se bogati vlasnici vraćaju s kupanja iz usamljenih uvala. To su slike u kojima on uživa, slike plovila na čijim pramcima može da vidi konturu tela neke žene, ribara sa širokim šeširom, ili više ljudi naspram sunca koji pevaju i veselo mašu.

Većina kupaća u tim trenucima počinje da se pakuje i odlazi s plaže na tuširanje, večeru i spremanje za večernje izlaske u malo ribarsko mesto, u šetnju i sedenje na nekoj terasi restorana ili kafića. Kao da ne znaju da uživaju u toj lepoti letnjeg predvečerja. On za to vreme i dalje stoji uz more zapljusnut jarkim rumenilom sunčevih zraka, gledajući u veliki crveni krug koji dodiruje vrh planine. Razmišlja kako će za koji trenutak sunce odjednom da potone, kao da žuri da se sakrije i samo umorno od tog dana.

Tek kasnije, kada plaža gotovo potpuno opusti, on će se lagano okrenuti i zakoračiti prema platnenoj stolici na rasklapanje. Pokupiće slikarski pribor, veliku mapu u kojoj su tog dana pohranjene tek neke skice za budući rad, možda neki crtež, gotovo dovršen, sklopiti stolicu i laganim korakom obalom se uputiti kući.

Sve se to ponavlja danima, od kraja proleća, kada more postane dovoljno toplo i ugodno za kupanje, pa sve do kasne jeseni, kada se u vodi ne

može duže izdržati. Uvek je koristio svaki trenutak leta i beskrajno mu se radovao.

– Gospodine! – začuo je jednog dana glas iza svojih leđa dok je sedeći na stolici radio na jednom crtežu tuševima u boji.

Trgnuo se, zadržavajući ruku s perom na papiru u mapi.

– Vidim da slikate – nastavila je žena koja je stajala iza njega. – Oprostite što sam bila znatiželjna i što sam kradomice posmatrala. Volim slikarstvo i to što ste upravo uradili veoma mi se sviđa.

Njemu je bilo malo neugodno, ali i drago. Osećao se kao kradljivac koga su upravo uhvatili u krađi. Na crtežu se nalazio lik devojkice koju je dugo posmatrao, nekih pet do šest metara dalje, i koja mu se svidela, pa je odlučio da je naslika. Nije mogao da oceni koliko godina ima. Njeno osunčano lice, kosa koja ga je uokvirivala i padala na ramena, zaobljene grudi, divno uvučeni trbuh, prefinjeni pokreti male dame, svakako su više bili slika zrele devojkice, nego devojkice. Bilo mu je neobično saznanje da se neko usudio da zaviruje u ono što on u pauzama između kupanja radi. Ljudi to obično nisu činili. Osim dece kojima je često znao nacrtati portret u nekoliko poteza ili neki drugi crtež koji bi ih obradovao. Svako je bio zaokupljen sobom, uživao u letu, otežao pomalo od velike vrućine i mora.

Nije znao šta da kaže. Ostao je zatečen. Uvek je birao baš mesto uz grmlje brnistre, tako da su

mu leđa bila gotovo priljubljena uz njega. Niko nije mogao s te strane da mu priđe, jedino protežući se preko grmlja mogao je da zaviri i vidi šta radi. Grmlje nije bilo visoko i ona je baš to učinila. Otišla je s druge strane, stajala je iza njega i posmatrala. Onda je, smešeći se, došla ispred, a on je, sklapajući mapu, ustao.

– Ne zamerite mi, molim vas, na mojoj znatiželji – rekla je.

Shvatio je da pred sobom ima nekoga ko ne zna dobro njegov jezik, ili ga je delimično zaboravio. On ju je već ranije tog dana bio primetio, ali nije obratio posebnu pažnju.

– Ne zameram – progovorio je. – To su uglavnom samo skice i poneki crtež. Ono što mogu raditi i na plaži. Tek da mi prođe vreme.

– Veoma lepo – nastavila je slobodnije shvatajući da se nije naljutio. – Veoma lep crtež.

Ćutao je, a kada poduže nije rekao ništa, nastavila je:

– Pretpostavljam da ih u mapi imate još. Da li biste bili ljubazni da mi ih pokažete?

– Razumete se u slikarstvo? – upitao je, pružajući joj mapu.

– Profesorka sam. Predajem slikarstvo – odgovorila je sedajući na zidić i dodajući – u Švedskoj.

Posmatrao je dok je dugo zagledala list po list, proučavajući crteže, gotovo zaboravljajući da je on tu.

A onda se skamenio, čuvši njen glas.

– Devojka na ova dva crteža je moja kćerka, a ono je moj muž – pokazala je rukom.

Tek tada mu je stvarno postalo neugodno. Baš neugodno. Kao da ništa nije čuo i shvatio šta je rekla. Ipak je smogao snage da kaže:

– Oprostite...

– Nema potrebe da se izvinjavate i osećate neugodno – rekla je, gledajući ga pravo u oči. Primetila je njegovu zbunjenost. – Razumem trenutak inspiracije.

I dalje je razgledala njegove crteže s velikim zanimanjem. Pažljivo ju je posmatrao. Imala je skladno telo, veoma male grudi koje su stajale kao kod devojčice i kratku kestenjastu kosu. Vedrina i osmeh joj nisu silazili s lica. Sjaj u njenim očima i meki hod bio je primetio još prošli dan. Kćerka i muž su dremuckali uz obalu i nisu čuli njihov razgovor.

Drugi dan su ga pozvali na piće: ona Nina, kćerka Katrin i muž Luka. Sedeli su na terasi i dugo razgovarali o svačemu pomalo. Njen muž je voleo pivo i ona ga je sprečavala da pije. Devojka je bila tiha i lepa, nije mnogo govorila. Možda zbog jezika, koji nije znala upotrebljavati, ali koji je dobro razumela. Tog dana nije bio poneo mapu, a oni su želeli da vide crteže o kojima im je ona pričala. Obecao je da će ih videti i pozvao da ga posete u ateljeu koji je imao nedaleko u jednom potkrovlju.

Tog leta veoma se zbližio s tom porodicom. Posetili su ga u njegovom ateljeu koji je ujedno

bio i stan, nekoliko puta su zajedno ručali i večerali, obećali nove susrete. Katrin se obradovala crtežima koje je dobila na dar uz obećanje da će uraditi i njen portret na platnu. Imali su nameru da ostanu gotovo celi mesec.

Luka je često hvatao trenutak da se izmigolji iz ženinog vidokruga i ode na pivo. Ona se stalno ljutila na njega, a i na Katrin, koja je neprestano odlazila da s mladima skače s mola u more. Brinula je za kćerku i tu njenu ljubav prema skokovima koji su trajali beskonačno dugo. Često je ustajala prekidajući sunčanje i odlazila da proveriti gde je Katrin. Ali, nakon što bi se vratila, ne bi prošlo mnogo vremena i mala bi izmolila još koji skok, zatrčavajući se i zaranjajući u more. Delimično je mogla da je prati i sa mesta na kome se nalazila, ali je mol blago zavijao prema peščanoj plaži, a tamo se nalazio veći njegov deo, pa bi se skakači svaki trenutak premeštali.

– Da li je ovaj hotel iza nas stradao u ratu? – upitala je jednog dana Nina.

– Ne, nikako – odgovorio je Mladen. – Jednostavno je zatvoren, zapušten i ne radi. Kupio ga je stranac, ne baš zainteresovan za rad. Radnici su otpušteni a hotel zatvoren. Jedan je u celosti porušen – objašnjavao je.

– Kako to? – nije joj bilo jasno i poželela je da ga pogleda iznutra, jer je zgrada bila otvorena. U njoj su se skupljali obesni mladi, često sumnjivog ponašanja. Razbijali su i uništavali sve čega bi se dohvatili, a i meštani su raznosili šta im je trebalo,

čak čupajući i vrata iz zidova. Jedan deo bio je i zapaljen, ali bez većih posledica.

Bili su opet sami, on u svojoj stolici, ona uz obalu gde se sunčala. Poveo je u hotel, da razgleda iznutra, kad je već to poželela. Na sve strane nailazili su na hrpe razbijenog stakla. Popeli su se na sprat. Išli su od sobe do sobe i njoj nikako nije bilo jasno kako je to moguće da tolika imovina propada. Nije imao šta da objašnjava. Smatrao je da je ono što je već rekao dovoljno. Popeli su se još jedan sprat. Bilo je svuda isto. Naišli su na sobu u koliko-toliko urednom stanju. Kao da vandali još nisu stigli da je unište. Ušla je prva. Tipična hotelska soba s kupatilom, terasom, širokim bračnim krevetom, ugrađenim zidnim ormarom, čak i zavesama na prozoru. U daljini je pucao prelep vidik sa jedrilicama na moru, a dole, ispod, u blizini, bila je plaža s kupačima i njihovim stvarima.

U jednom trenutku položila je ruku na njegovo rame. Zagledao se u njene male grudi što je primetila i propratila osmehom, povlačeći ga potom za ruku. Ležaj je bi prašnjav dok su tonuli u njega, ali oni više nisu bili svesni ničega i ništa nisu primećivali.

– Izaći ću prva – rekla je kasnije, spuštajući se niz stepenice.

– Otići ću na drugu stranu plaže posle tebe – prošaputao je tiho, kao da ih neko može čuti.

Još dok je koračao drugim delom peščane plaže prema Ribarskom selu, primetio je da se nešto čudno dešava. Ljudi su se užurbano skupljali

u krug i bilo ih je sve više. I sam je požurio da vidi šta se događa. Kada je konačno uspeo da priđe prema sredini, zanemio je i ukočio se u mestu. Ljudi su i dalje prilazili i bilo ih je sve više. Tiskali su se prema sredini, stvarajući tako sve veći krug. Krv mu je navrla u glavu. Zavrtelo mu se i pomislilo je da će pasti. Ali masa ga je stiskala sa svih strana i ostao je, tako uklešten, da stoji. Više ništa nije čuo ni video i sve oko njega dešavalo se kao u snu, stajao je i dalje bespomoćno ukočen kao spomenik, odsutan i nem. Ljudi su ga gurkali, ali on nije osećao ništa. Ispod njega je nauznak ležalo beskrvno i nepomično telo male Katrin, rasute duge kose, nekako suviše malo, mnogo manje nego što mu je izgledalo kad ju je video samo koji čas ranije.

Trebalo je da potrči na drugu stranu plaže prema Nini, ali on nije činio ništa. Samo je i dalje nepomično i ukočeno kao stena stajao okružen ljudima koji su stalno pristizali, obasjan suncem koje je zalazilo i prosipalo rumenilo, bojeći sve zlatastom bojom.

I svakog časa dolazilo mu je da krikne:

- Zašto, Katrin?

BOSONOGA ANA

U blesku tog kratkog i dalekog leta, kada su se u predvečerje iznenada sreli, sve je bilo brzo i kao u snu. Jedna topla i uskomešana noć protekla je tako munjevito i Jakov nikako ne uspeva po sećanju da složi slike u album u kome bi Anin lik zauzimao najlepše mesto.

Ona bosonoga korakom devojčice prolazi stazom koja se penje od mora prema kućama. Jakov prvo primećuje baš to, njena stopala koja mekano dotiču tlo, kao da je ono još vrelo od avgustovskog sunca i kao da se zbog toga malo propinje na prste. Na sebi ima samo kratku haljinu i ništa u rukama. Dok se mimoilaze njihovi se pogledi na tren susreću i na licu joj primećuje smešak, možda samo kao nagoveštaj, ali dovoljan da zapali vatru. Trenutak potom mora da se okrene, jer ne može da odoli, i posmatra kako ona odlazi i brzo zamiče iza zavijutka. Dok stoji još vidi njeno ljupko lice i razmišlja kako je šteta što neke

fine stvari samo prominu pored nas da se više nikada ne ponove.

Ali, uveče, na terasi uz more, dok gitarista izvlači tihe tonove i dok s drugom pije pivo, ona ga je ponovo pogledala čini mu se najlepšim očima na svetu. Od tog pogleda njemu se u stomaku razliva vrečina, pomalo je spetljan, a zna da mora da joj se obrati. Na njegov pozdrav ona odgovara jezikom koji on, nažalost, ne razume. Ona zna i engleski, ali, avaj, ne zna on.

– Sreli smo se danas – kaže Jakov na srpskom, pa na nemačkom, zatim na ruskom.

Ona mu uz osmeh nešto odgovara, ali on opet ništa ne razume.

– Kaže da ste se sreli danas – prevodi mu drug njene reči.

Nekoliko trenutaka kasnije već su sedeli učestvovali, i dok je njegov drug s njenom prijateljicom razgovarao kao sa starom poznanicom, Jakov se mučio da se sporazume s Anom. Drug mu je povremeno prevodio njene reči, ali zaokupljen svojom sagovornicom nije baš mnogo ni mario za njih dvoje.

Te noći more se leskalo zlatnim sjajem pod prašinom zvezda dok su njih dvoje koračali pešćanom plažom tik uz vodu. Nosila je sandale u rukama i gacala po plićaku povremeno. Reči nisu bile ni potrebne, mada ih je bilo. I sigurno je svako od njih dvoje mislio i želeo isto – da ta noć potraje što duže, jer je Ana ujutro trebalo avionom da odleti u Švedsku.

– Ti si bosonoga Ana – govorio joj je Jakov, ali ona nije razumela njegove reči dok je pokazivao na njena stopala.

– Nema ništa lepše od mora i leta – zvonio je Anin glas na švedskom. – Mogla bih ovako celog života.

Ni Jakov nije razumeo nju, ali ju je grlio, kao da je želeo da kaže: Ovo je jezik koji svi razumemo.

Ispod bora, u senci njegovih širokih grana, ljubila ga je usnama koje su malčice podrhtavale. I dok je mirna površina mora upijala noćno nebo, bio je to za njih najlepší ukus leta, leta koje se ne može zaboraviti. Nema lepšeg zvuka od penušavog mora koje povremeno pomiče kamenčiće u plićaku i savršenijeg oblika od napupelosti tela i grudi. Bili su u čvrstom zagrljaju i stopljeni u zanosu. I svaki trenutak bio im je dragocen, kao da su žurili da nešto ne propuste.

Noć je bila meka. Noć je bila sva ispunjena mirisnim bujanjem njenog tela.

Zatreperile su Anine glatke noge na pesku.

A ujutro, dok je svetlost pljuštala po krovovima, ničega od toga nije bilo. Izložen bleštavom sjaju mora, sunca i peska Jakov se osećao usamljeno. Sve je još veoma ličilo i mirisalo na nju, a nje više nije bilo tu.

Kad bi bar znao opisati njene oči a da ne pretera. Činilo mu se da ima oči boje vode, zgaslog i mirnog mora; baš takve – svetle i duboke. Zatim, opet, što mu se činilo verovatnijim, da su ličile na

boju zelene masline čije je plodove često držao na dlanu. Trenutak kasnije mislio je kako su malo svetlije i da su imale sjaj zrelog zrna grožđa. Na kraju nije bio siguran ni u šta, samo je želeo da se još jednom u životu utopi u njihovim dubinama.

Na svakom koraku pratio ga je njen osmeh i kao da je čuo njen glas. I kao da je očekivao da će svakog časa da se ponovo pojavi i potrči sva ozarena u njegov zagrljaj.

Kako je ta noć prošla brzo i nestala kao san! I on bi, nakon što ju je u samo svitanje ispratio do hotela, da poleti kao ptica. Nije znao šta da radi sa sobom i vratio se na obalu na isto mesto, seo i dugo zurio u udaljeno kamenito ostrvo obasjano jutarnjom svetlošću.

Potom je ustao i počeo da šeta ivicom mora, duž peščanog žala, potpuno pustog.

LEPTIR KOJI JE ODLETEO

Za Ani, posthumno

Načas sam pomislio da će zaplakati, jer su mu se oči ovlažile. Dotad je sedeo potpuno sam, prekrštenih nogu, za stolom pored mene, u pozlati večernjeg rumenila, na terasi kraj oljuštenog zida, s čašom crnog vina u koju je netremice gledao. Kao da i nije imao nameru da ga popije, nešto je nerazgovetno mrmljao, pogledavši me u tom trenu. Bili smo jedini gosti na terasi restorana, osim konobara koji je stajao u okviru vrata. Oktobar je zarudeo u brdima i sunce je počinjalo da gasne, a po još svetloplavom nebu na istoku plovili su beli oblaci. Kiša je danima padala i očistila vazduh. Vraćao sam se iz sela i zaustavio kraj auto-puta da nešto pojedem.

On me ponovo pogleda i reče:

– Gospodine, mogu li sestiti za vaš sto?

Tada nam se pogledi sretoše i videh da u njegovim plavim očima ima nešto veoma tužno. Lice mu beše ispijeno, duguljasto, pravilnih crta, a kosa iznad visokog čela smeđa i mekana. Nisam se odmah snašao i na trenutak sam ga nemo gledao, a onda rekoh:

– Samo izvolite.

– Oprostite – reče prilazeći s čašom – jednostavno osećam potrebu da s nekim razgovaram.

Konobar je u tom trenutku iz kuhinje upravo doneo moje jelo i piće. Nisam počinjao da jedem čekajući da on sedne. Dok je sedao videh kako mu licem prelete nešto kao slabašan i bolećiv smešak i kao da mu se iz usta ote tih uzdah. Ponudih ga da nešto i sam pojede, ali on to zahvaljujući odbi.

– Samo vi jedite, gospodine! – reče gledajući nekud preko mene. – Meni nije do toga.

Držao je obema šakama vino, kao da ga želi zagrejati, ali ne otpi ni gutljaj.

– Osećam da vas nešto teško muči – upreh pogled u njega. – Ili mi se to samo učinilo?

– U pravu ste, gospodine. Velika me je nesreća snašla. Zato mi je i potrebno društvo, da ne poludim. Samo vi jedite.

Počeh da jedem, očekujući nakon prvih zaloga, kada sam podigao čašu s pićem, da će i sam učiniti isto. Ništa se ne desi. Stiskao je to staklo kao da će mu pobeći.

– Ne mogu da se nosim s bolom...

Pogledah ga ne znajući šta bih rekao, ali mi je svaka njegova izgovorena reč govorila da je tog čoveka snašla neka velika nevolja. Nekako sam ga sažalevao videći ga u tako jadnom stanju, ali nisam naslućivao šta bi to moglo biti. Čekao sam da mi sam otkrije.

– I sada čujem i vidim njeno ljupko i malo lišće, podignuto uvis, na kuću koju smo gradili njen deda i ja i čujem kako me igrajući se otegnuto zove: Jojo, Jojo... Tada je imala tri-četiri godine, ne više. Volela je životinje, naročito

mačke i pse, imam mnogo njenih fotografija s tim ljubimcima.

Ništa nisam razumevao, gledao sam ga saosećajno naslućujući da je nekoga dragog izgubio, očekujući da mi kaže još nešto što bi priči dalo nekakav smisao.

– Znae, nismo imali svoje dece, a ona nam je bila kao kći – nastavi on – sada je više nema. Otišla je zauvek, a ja se s tim ne mogu pomiriti. Znam da svetom vladaju bol i patnja, ali mene to dosad nije doticalo. Ovaj svet nije pošten, nepravda...

Kao da se zagrcnuo i videh da mu niz lice zaista potekoše suze. Prestao sam da jedem i nemo sam posmatrao tog tužnog čoveka. I odjednom sam shvatio kako ga sve više razumem i sažalevam.

– Od njenog rođenja pa sve do sada ona je uvek bila s nama, kao da je naše dete. Iako to nije ista krv, bila je kći moje šogorice, ja sam je iskreno voleo. Kada je ne bi bilo neko vreme u našoj kući, u stanu koji je bio namenjen samo njoj, želeo sam da što pre dođe. Da kuća oživi, da razbije tišinu. A kada bi došla, ponašajući se u njoj kao najrođenija, slobodno i ponekada malo nemarno, ostajući duže, želeo sam da ode. I tako se to uvek ponavljalo. Šta vam je gospodine trideset i jedna godina, ništa! Kao da nisi ni živeo, kao da si samo proleteo ispod neba.

Ni gutljaj da otpije. Shvatio sam da je ta devojka umrla i da on zbog toga duboko pati. Bio je potpuno skrhan bolom što se osećalo na svakom njegovom deliću tela.

– Bila je veoma lepa i bez obzira na godine, gledajući je, potpuno sam razumeo ovu novu

generaciju. Tetka se ponekad na nju znala ljutnuti, a mi se samo pogledamo i sve smo bez reči shvatali. Supruga i ja pomagali smo joj na sve načine, voleli i pazili, pa i ovu zadnju godinu teške bolesti stalno smo bili uz nju.

I dalje sam ga gledao i želeo da kaže što više kako bi priča bila potpuna.

– A onda je iznenada došla ta teška bolest od koje nije bilo spasa, mada mi to nismo shvatali i mogli prihvatiti. I sada ne znam da li se zaista radilo o bolesti koja se nikako nije mogla izlečiti, ili o grešci lekara.

Potpuno sam bio prestao da jedem, otpio sam gutljaj pića i mahnuo konobaru da može počistiti sto.

– Jednom sam je vodio u Beograd, poželela je da ga vidi, pa smo se lepo proveli. Kupih joj tada jednu majicu, marke *Moschino*, čini mi se neka poznata marka, pa mi je sada još teže kada vidim fotografiju na kojoj je ona u njoj, mlada i nasmejana. U pola noći su nam jednom trgovci koji su uređivali izlog otvorili trgovinu da joj kupim i sandale koje su joj se svidele.

Izvadio je fotografiju devojke s modernom belom majicom katkih rukava našaranom crnim kroki linijama u obliku srca. Sedela je za stolom na terasi nekog kafića, s tavnim naočarima, široko osmehnuta, prepuna života i sreće. S prekidima mi je ispričao mnoge sitne događaje koji su mu padali na pamet, sve vezane za tu devojku. Kako je ta bolna priča tekla i sve više zaokupljala moju pažnju, on je sve vernije slikao njen lik. Učinilo mi se na tren kao da sam je i sam poznavao.

– Imao sam psa kolija, Lesija, četrnaest godina je bio s nama. Kupila mi ga je supruga kada sam ostao bez posla, da ne budem sam dok ona radi. Ni s kim drugim nije hteo u šetnju, a kada bi se ona pojavila poludeo bi od sreće i odlazio kud god je poželela.

Gledao sam kako mu ruka podrhtava dok čvrsto stiska čašu.

– Onog poslednjeg dana, dok sam je držao za ruku koja je drhtala, tiho sam je pozvao: Ani, tetec je tu! Izvlačeći i sakupljajući zadnja zrnca snage otvorila je oči, pogledala me i zatvorila, kao da je želela reći: Znam! Tako smo se oprostili.

Ćutao je neko vreme gledajući u udaljena brda. Videlo se da ga bol razdire. Ni sam nisam nalazio pravu reč utehe, pogotovo za nekoga koga prvi put vidim, ali sam mogao da shvatim.

– Tek kada nekoga izgubimo, gospodine, postanemo svesni koliko smo ga voleli i koliko nedostaje. Dok je pored nas, sve je nekako obično i normalno. A onog junskog dana kada smo se poslednji put opraštali od nje, gde je uglavnom bilo mnogo mladih njenih prijatelja, dok sam podruku vodio njenu žalosnu mamu, odjednom sam na vrelom asfaltu ugledao velikog šarenog leptira. Učinilo mi se da je mrtav, sklopljenih krila, kao da je tu zastao i da je spržen suncem. Ali on je poleteo ispred mog koraka i nekoliko puta okružio oko naših tela.

„Znam šta to znači, ali ti neću reći”, rekla je šogorica.

– Ležeći ovog leta na plaži pored mora – nastavi on – na istom mestu gde smo ko zna koliko puta bili zajedno, opet je do mene doleteo sličan

leptir velikih šarenih krila. Uporno je leteo oko moje glave, a ja sam rekao: Tu sam, Ani! Odemo na njen grob, a jedna ptičica doleti i javlja nam se. Moja šogorica mi da znak. Opet tako ovog leta ležim na plaži, razmišljam koliko mi nedostaje i kraj glave ugledam neku nepoznatu ptičicu, možda ispalu iz gnezda, tako mi se učinilo, a možda samo žednu od žarkog avgustovskog sunca. Uzmem je onako drhturavu u ruku, u čep od plastične boce natočim vode, hoću da je napojim... ali ništa. Ona mi nakon nekoliko trenutaka ugine u ruci. O, Bože!

Vidim da ima potrebu da priča i puštam ga. Događaji se ređaju, on budi uspomene, setne, bolne. I kao da mu je od njih lakše. Povremeno me pogleda i u njegovih očima primećujem zahvalnost.

– Sada dok šetam *Rajskom cestom* uz more, kuda je ona godinama šetala s nama, ili sama s mojim psom Lakijem, pitam se da li je Bog poveo tom stazom tu ptičicu. Ona je to zaslužila.

Oči su mu bile pune suza. I sam sam osećao neizmernu tugu, kao da sam izgubio nekog bliškog. Ćutali smo gledajući obojica u sto. On je i dalje čvrsto stiskao čašu, punu.

Neka gusta tišina obavijala nas je svojom pačinom. Ni automobila nije bilo na auto-putu. Sunce nas je zablesnulo poslednjim zrakama. Pogledao je u zarumenjeni zapad padajući u duboko i još veće očajanje. Tu i tamo opet bi prozujao poneki automobil, pa bi se sve utišalo. Sedeli smo, nepomično.

Odjednom je na naš sto sleteo leptir.

Ili mi se to samo učinilo?

ČUDAK

Ništa nije onako kako nam se čini, ili ne bar kako izgleda na prvi pogled. Verujemo u ono u što nam je potrebno da verujemo. Najčešće ne poniremo u dubinu stvari i ne sagledavamo ih u širinu. Svi smo mi pomalo površni, ma koliko bili uvereni u to kako nismo. Spremni smo da verujemo u svoju nepogrešivost. Očima se ne vidi sve najbolje. Ma koliko bili ubeđeni u svoju istinu, ona je uvek malo drukčija. Često sam se posle nekog vremena mogao uveriti u to i shvatiti svoje zablude.

Kolski put, prav i pun rupa koje je izdubila voda, bio je omeđen njivama sa visokim kukuruzom čije su zelene sablje lagano treperile i sparušenom travom prekrivenom smirenom prašinom. Ona se lenjo slagala u nove slojeve kao sitno mlivo nakon svakog prolaska vozila. Njen oblak dizao se iza nas i zasipao utihnulu ravnicu. Letnje sunce je nemilosrdno žarilo, auto je bio bez klime, prozore nismo mogli otvoriti, pa smo

se unutra kuvali poskakujući po kolskim rupama. Srećom, od asfalta do te njive i reke vožnja nije trajala dugo. Odahnuli smo kad smo izašli na tepih svilenkaste trave i u hlad ispod široke krošnje oraha koja je natkrivala i deo barake.

Tu baraku na najvišem delu terena, koji je ba-ger nasipanjem zbog poplava još podigao, od drvenih gređica i dasaka sklepaio je Igorov otac, moj tetak, pre nekoliko godina, nakon što je otišao u penziju i odlučio da se bavi uzgojem lubenica i dinja. Delimično je na njoj svake godine popravljao oštećenja ili uvodio neku novinu; promenio nešto na krovu, ugradio stari prozor da ulazi više svetlosti, ozidao roštilj, probušio tlo i dopro do podzemne vode postavljajući ručnu pumpu, donoseći od kuće neki stari komad nameštaja, postavljajući veliki drveni sto od hrastovih tavalona i dve klupe od raspiljenih balvana, sejući travu ispred njenog prednjeg dela...

Njiva se nalazila pored same reke, krivudave, bistre i zelenkaste, oivičene debelim vrbama, topolama i drugim stablima, sa jednim rukavcem u blizini koji se odvajao i stvarao baru. Tog leta Igor i ja, kao kažnjenici, trebalo je da bude-mo čuvari tih zelenih vreža bostana i dinja koje su dopirale do same barake. Ništa nije pomoglo što smo danima moljakali i ubeđivali naše roditelje, bili su odlučni: ovog leta nema mora! Beše to najteža kazna koja nas je mogla zadesiti, jer smo već sanjarili o Budvi, dugoj peščanoj plaži i devojkama koje smo ranijih godina upoznawali.

Ali, zbog nepoloženih ispita, verovatno po dogovoru, odlučili su da nas kazne. Ni moja majka tu ništa nije mogla. Grizla je usne i slegala rame-nima: Otac je tako odlučio. A on je samo kroz brkove promrsio:

– Biće ti ove godine dobra i reka, mangupe.

I, eto, obreli smo se na njivi pored reke koja se nabujala s proleća izlevala i plavila sve do asfaltnog puta, a onda povlačila i krotko tekla prema istoku ostavljajući naplavine. Plodna zemlja davala je od sebe izdašno sve što je mogla; sve što bi se posejalo bujalo je i đikalo prema nebu ili se razlevalo i puzalo po površini. Otuda tetkova ideja da uzgaja bostan.

Mrzovoljno smo istovarili stvari koje smo dovezli, raspoređujući ih po drvenim policama, a onda se opružili po ležajima i uključili tranzistor. Nijedan nije imao volje da govori, samo smo ćutali gledajući u mekoplavo nebo kroz prozor i zrake sunca koje su se probijale kroz krošnju ora-ha i padale na prag otvorenih vrata. Pevao je Arsen Dedić moju omiljenu pesmu *Devojka iz mog kraja* i ona mi je sada zvučala još zanosnije i lepše nego inače. O, more! O prelepa Budvo! Ovog leta te nećemo videti.

Tetak je dolazio često autom s prikolicom da pokupi dozrele lubenice i dinje i da ih vozi na pijacu. Pored toga što smo ih čuvali, naš zadatak bio je i da na vreme oberemo one koje su bile dozrele i da spremne čekaju na utovar. Donosio nam je sve što nam je trebalo i ništa nam nije nedostajalo.

O tome su naročito brinule naše majke. Prvo bismo istovarili dva napunjena akumulatora i vraćali prazne, a onda i sve ono što su nam slale njih dve.

Tako smo provodili sparne dane i još sparnije večeri, uglavnom se dosađujući, slušajući muziku, kupajući se u reci skačući u bistri vir s nakrivljene vrbe, kad bi nam dosadila vrućina i zrnca prašine u zraku i igrajući šah do besvesti. Kada je Igor u besu zbog izgubljenih partija razbio šahovsku tablu o stablo oraha, nacrtali smo polja na kartonu i nastavili da igramo. I dok je danju vladala gotovo potpuna tišina, bez ikakvih zvukova osim ponekog glasanja ptice, noću nas je izluđivao jednolični glas ćuka u dubini polja i orkestromani kreket žaba iz rukavca. Kao da su se takmičile koja će glasnije. Ništa nežniji nisu bili ni komarci, zbog kojih škiljavu sijalicu nismo ni koristili, pa noću nismo mogli čitati. U predvečernjim satima, kada se nebo zacrveni iznad niskih bregova u daljini, znali smo dugo sedeti ili ležati u platnenim ležaljka, bez reči. A onda posmatrati široku kupolu neba, načičkanu treperavim zvezdama koje u gradu nismo mogli videti u takvom obilju.

Najintersantniji izum mog tetka bio je podzemni hladnjak koji je smislio. Iskopao je duboku rupu, sve do podzemne vode, betonirao zidove, a dno ostavio slobodno. U hladnjak smo spuštali veliku plastičnu kantu sa pivom, sokovima, lubenicama i dinjama. Pokrivali smo

je drvenim kapkom na šarkama, kao što se pokrivaju cisterne za vodu u primorskim mestima, samo tamo teškim limenim poklopcima. Tako smo uvek imali dobro ohlađeno piće i bostan.

Tu učmalu dosadu u jedan sumrak, nakon kupanja i osveženja u reci, dok smo bili nadneseni i zadubljeni pogledom u šahovske figure, pomalo odsutni i zaokupljeni samo time, prekinuo je glas iznad nas.

– Krivi potez!

Brecnuli smo se obojica jer nismo primetili niti smo mogli očekivati da nam se neko neopaženo i tako tiho približi, a u ovu pustopoljinu retko je ko zalazio. Niko osim tetka nikada nije navraćao, a rekom bi samo povremeno prošao poneki čamac. Gotovo da smo nepotrebno i bili čuvari bostana, jer i nije bili onih koji su namerali da ga krađu, niti ga je krao, tako da smo sve više uviđali da je za obojicu ovo samo bila dobro smišljena kazna. Podižući pogled videli smo pred sobom spodobu zaraslu u veliku crnu bradu, sličnu Marksovoj. Između velikih kovrdža, bradurine, brkova i debelih obrva netremice su nas posmatrale tamne ledene oči, baš sasvim mirne, bez treptaja, kao da se poznajemo odavno. Na desnom obrazu, odozdo prema oku, nazirao se ožiljak, malo crvenkast. Na sebi je imao izlizane farmerice, kariranu košulju predebelu za leto i neveliku platnenu torbu smešno povezanu čvorovima za dva kraja nekim užetom, ukoso preko grudi i pojačanim krpom protiv žuljanja na

ramenu. Na nogama mu behu sandale ispunjene prašinom.

Trenutak smo iznenađeni ćutali i posmatrali ga, a onda je Igor s drskošću u glasu upitao:

– Ko ste vi i otkuda ste se odjednom stvorili?

– Ne brinite – odgovorio je bradonja ne spominjući svoje ime. – Samo sam prolazio obalom reke. Radim to povremeno u ovo vreme. Jednostavno se krećem i uživam u njenoj lepoti.

Mogao bi se i okupati, pomislih, osećajući da bi mu to dobro došlo jer je izgledao kao prljavi klošar, čekinjast i znojav. Delovao je jadno, pomalo smušeno, kao neko kome ne biste dali ni dve ovce da čuva. U tom trenutku primetih kako u ruci drži nekoliko strukova sirka, koje odbaci primećujući moj pogled.

– Pa, sedite, kad ste već tu – ponudi ga pomirljivo Igor. – Malo ste nas iznenadili. Ali ne smeta. Jeste li žedni?

Pristigli ništa ne odgovori, sede skidajući svoju torbu, a Igor mu već tutnu u ruke pivsku bocu. On je zagrlj obema krupnim šakama kao da opipava njenu toplotu, otpi gutljaj i ponovo reče:

– Krivi potez, kažem... – i onda stade s velikim žarom da objašnjava zašto tako misli i šta bi bilo bolje da je Igor odigrao.

Igor ga je zablenuo gledao, čas njega čas šahovske figure, mršteći se.

– Otkuda dolazite? – znatiželjno zapitah gledajući u ovog neobičnog čoveka kome mora da je sva ta maljavost na licu mnogo smetala, prekrivena zrcima prašine i sa kapljicama znoja na čelu koje su klizile u nju. I ruke su mu bile prekrivene bokorima crnih dlaka, sve do ramena. Bilo je neke neobjašnjive mirnoće u njegovim pokretima, nekog bola i tuge na tom ukočenom licu s koga su prosejavale duboke tamne oči kada bi nas pogledao.

Ništa. Opet bez odgovora. Pridošli nastavi o šahovskim problemima kao da je prečuo pitanje, sve više se udubljujući u tu priču, sa nešto više svetlosti u očima, kao da ga je to zanelo. Mi smo slušali. Mrzovoljni Igor ne otrpi, nego podiže glas i drsko ponovi:

– Pitamo vas otkud ste stigli, čoveče? Razumete li vi nas?

– Razumem, razumem – pomalo unjkavim glasom će pridošli. – Ja radim tamo, gore... – pokazava rukom na brda – pa kada završim posao onda se spuštam na reku i idem uzvodno, a zatim se istim putem vraćam. Odozgo je reka tako lepa i ne može joj se odoleti.

Činilo se da ništa više nećemo izvući iz ovog čudaka, pa nismo ni insistirali da saznamo njegovo ime, nego smo nastavili priču o šahu i drugim stvarima, dugo u noć, škrto saznavajući još ponešto o njemu. Radio je danju kao sluga kod nekih ljudi na brdima, a naveče, eto, divi se lepoti reke.

Ide uzvodno, pa se vraća nazad i penje na brdo. Čuo je naše glasove i prišao, tiho kao panter.

Rastali smo se oko ponoći. Nestao je kao što se i pojavio, nakon što je pojeo pola lubenice, zahvaljujući se kratko. Malo poguren, koračajući tiho kao mačka, jednostavno je iščezao u tami prema obali, bez pravog pozdrava, dok smo mi nemo stajali i gledali za njim. Mislili smo da se time rešavamo ovog čudaka i da ga više nećemo videti. Razgovarajući kasnije o njemu Igor i ja smo mu dali ime Čudni, kad već nismo uspeli da saznamo kako se zove.

Pojavio se opet nakon nekoliko dana, ali sada ne sam. Pratila ga je lepuškasta devojka stamenog tela, čvrstih nogu i velikih grudi. Osmehivala se široko i bila je pričljiva. Ispostavilo se da Čudni leti radi kod njenih roditelja i da su prvi put zajedno u šetnji kraj reke. Ni ona nije rekla njegovo ime, s razlogom ili bez njega, ili smo mi zaboravili da pitamo. Dan se bližio kraju pa nas je pozvala da se zajedno okupamo. Prihvatili smo, ali je Čudni, kome smo izgleda s pravom dali to ime, ostao sedeći na obali i posmatrajući nas, dok smo mi uživali gledajući njeno jedro telo koje se kao vidra čas gubilo u dubini, čas izranjalo uz ciku i smeh. Na sebi je imala samo gaćice, bele i providne.

Otišli su nakon što smo još neko vreme sedeli ispred barake, jeli lubenicu i dinju, pričali, uglavnom ona i nas dvojica. Dali smo im po jednu lubenicu i dinju da ponesu, što je ona radosno prihvatila, a Čudni ni glasa da pusti.

Posetili su nas još dva ili tri puta tog leta, ona vesela i razgovorljiva, a Čudni ćutljiv i zagonetan, zatvoren u sebe, bez osmeha i s nekim grčem ili bolom na licu, a onda se danima nije događalo ništa.

Već smo pomalo bili i zaboravili na njih, provodeći uobičajeno dane čuvara, dok nas jednog dana nije iznenadio policijski automobil koji je u oblaku prašine dojurio pred baraku. Dremucali smo u popodnevnom miru ispod oraha i pre nego što smo se snašli dva policajca su stajala ispred nas. Zatražili su da pođemo s njima, a kada smo im objasnili da smo čuvari bostana, ništa nije pomoglo, već su nam strože naredili da krenemo, uz objašnjenje da će nas vratiti za sat vremena. Zaključali smo baraku i nevoljno pošli ništa ne shvatajući.

Komandir stanice, nakon što smo ušli u njegovu kancelariju, odmah je Igoru pružio fotografiju i zapitao:

– Poznajete li ovu devojkicu?

I pre nego što je fotografija data i meni Igor je odgovorio da je poznaje.

– A otkud je poznajete? – nastavio je komandir. – I kada ste je zadnji put videli?

Igor je detaljno ispričao sve, od prvog susreta s Čudnim do zadnjeg s njim i devojkicom. Ja sam ćutao, jer je Igorova priča valjda bila dovoljna. Komandir nije verovao da mu ne znamo ime, ali je potvrdio da se devojkica zove ne Tesa, kako nam je rekla, nego Tereza. I da su nestali oboje. A onda

su doneli torbu Čudnog i iz nje izvadili podeblju knjigu ornamentima ukrašenih tvrdih korica, koja je, ispostavilo se kad sam je uzeo u ruke, bila specijalno napravljena u štampariji. Bila je sva ispunjena krasnopisom, pesmama i pričama.

– Vidite, imamo neka saznanja, ali ne i ime tog čoveka. Nigde se nije potpisao. A ispostavilo se da je ime do koga smo došli lažno.

Tri meseca kasnije, na fakultetu, koleginica mi je dala ugledni književni časopis, napominjući da obavezno pročitam jednu priču, uveravajući me da će mi se sigurno svideti jer je tako lepa i pitka i da podseća na moje letošnje čuvanje bostana. Priča je bila kratka i čitao sam je sa posebnim zadovoljstvom prepoznajući u njoj mnoge detalje i slike sa reke. Ili mi se samo sve to tako poklopilo nakon leta i uloge čuvara. Ispod priče je bilo ime i prezime autora koje mi nije ništa značilo.

TRENUTAK

Jedna je devojka pritrčala pod moj kišobran, iznenada, u trenutku kada se slap kiše sručio na ulicu. U tom žarkom letnjem danu ništa nije obećavalo takav iznenadni prolom oblaka, mada sam za svaki slučaj, videći oblačke koji dolaze i polazeći da kupim novine, kišobran poneo i otvorio s prvim krupnim kapima. A kada je snažno linalo, zastao sam kraj jednog izloga i za trenutak cipele su mi bile pune vode i nogavice mokre sve do kolena. Prolaznici su se posakrivali kuda ko, u haustore, trgovine, kafane, ili samo pod drveće uz trotoar. A sevalo je i lilo nemilice. Takvu kišu nisam odavno video. Niz strmu uličicu odjednom je potekla prava bujica noseći sve pred sobom. Voda je sa terase obližnjeg kafića zahvatila prevrnutе plastične stolove i stolice i kao od šale ponela preko malog trga.

U trenutku dok se hvatala za dršku kišobrana i pribijajući leđa uz izlog, naši su se pogledi sreli.

– Oprostite – zbunjeno je promucala. – Jednostavno nisam znala šta bih.

Nisam odgovorio ništa i sam zbunjen, više njenom lepotom nego što je neko iznenada utrčao pod moj kišobran. Gole mišice su nam se ovlaš dodirivale i osećao sam neko čudno strujanje koje je prožimalo moju kožu. Poželeo sam tog trena da to što duže potraje, kiša i taj blaženstveni dodir. Nije pomakla ruku, samo je zurila u zavesu kiše koja je kosimice zalivala sve ispred nas. Ču-tala je. Gledao sam u njenu neobično dugu kosu, sve do ispod struka, kakvu današnje devojaka sve ređe imaju. Lice joj nisam jasno video, jer sam bio viši od nje, pa sam i dalje zurio u kosu, tanke ruke, belu bluzu i kratku od kiše splepljenu suknju nežne rumene boje.

Kiša je i dalje padala, na mahove donoseći snažne pljuskovne, a vetar je savijao grane drveća na sve strane. Sav mokar, sada već do pasa, požalio sam što sam izašao iz iznajmljene sobe u simpatičnom pansionu s ljubaznim osobljem. U grad sam ponovo došao nakon mnogo godina bez nekog određenog cilja, tek da probudim neke uspomene iz detinjstva, da se prisetim svih lepih događaja i dana provedenih na školovanju, šetnji korzom gore i dole, zelene reke i s nadom da ću možda sresti neko poznato lice. Nisam bio planirao koliko ću ostati i kuda ću krenuti dalje, jer sam bio slobodan i bez obaveza. Prvog jutra obišao sam poznate ulice u kojima su kuće imale tragove skorašnjeg rata, sa rupama od metaka i

šrapnela u zidovima, neke napuštene, otvorenih prozora sa pocrnelim i pocepanim zavesama koje su lepršale prema ulici. Onda sam otišao do pijace koja mi se sada učinila nekako jadnom i malom, bez prodavača, osim dva mesta sa naslaganim zrelim dinjama i lubenicama. Produžio sam uličicom ispod nje, razgledao Đački dom u kome sam nekada kao učenik stanovao, posmarajući ga sa svih strana. Izgledao je očajno loše. Kroz otvoren prozor u suternu zavirio sam unutra i video prostor zatrpan starudijom, nekada naše kupatilo u kome smo se gologuzi kupali dok nas je voda iz tuševa s plafona u mlazevima polevala. Obišao sam zgradu i dugo stajao pred njenim licem, gledajući ulaz, oštećenu fasadu i najviše prozor na prvom spratu kroz koji su me čaršavom uzvlačili drugari kada bih zakasnio u povratku pre nego što se Dom zatvori. Znao sam se vraćati veoma kasno, nakon što bih otpratio jednu devojčicu na periferiju grada, prolazeći pored groblja, sa malim strahom posmatrajući sveće koje su sablasno gorele u noći.

Jesam li se u ovaj dragi grad vratio zbog nje, možda potpuno i nesvestan tog svog postupka? Jesam li se ponadao da bih je mogao sresti, možda sada veoma promenjenu, ispijenog lica, bez one njene duge crne kose, sada možda sede... Verovatno ni sam sebi to ne bih priznao ili bih našao neki drugi izgovor. I gde je ona sada posle ovog rata u kome su njeni i moji, i oni treći, besmisleno vodili borbe do istrebljenja? Možda je u

gradu, a možda negde daleko, čak u nekoj udaljenoj zemlji. Ima li porodicu? Je li zdrava? Ima li nešto sačuvano od njene lepote? I kada bismo se sreli, kakav bi to susret bio? Sa osmehom ili se ni prepoznali ne bismo?

Kiša je polako prestajala. Sitne kapi su još sipile, voda je žuborila u olucima i slivala se niz ulicu. Probudio se žamor, a i sunce je prosulo zlataste niti između oblaka.

– Sva sam mokra – prekide tišinu devojka gledajući u suknju pripijenu uz bedra i skvašene sandale s potpeticama.

Bilo je neke čarobne ljupkosti u njoj kada je sva osmehnuta podiga glavu i pogledala me, od čega sam iznenada zadrhtao. Opčinili su me sjaj i dubina tih očiju. Je li se Bog poigrao sa mnom? Njena crna i ravna kosa koja je uokvirivala glavu beše suva i sjajna, osim dela pri samom dnu na leđima koji je kiša natopila, a lice mi se činilo sasvim poznato. Na desnom obrazu pored usana imala je mladež, sličan onome kakav sam i sam imao. A i pogled uperen prema meni beše prepoznatljiv, i osmeh koji je plenio, i smireni pokreti... činilo mi se i miris njene kože.

– Izvinite što sam tako drsko utrčala – reče u jednom trenu i isto tako brzo bez pozdrava krenu niz ulicu.

Gledao sam njeno vitko sićušno telo s kosom koja je lepršala dok je odlazila, koracima tiho dotičući tlo. Pitao sam se ko je ta devojka i ko je poslao pod moj kišobran? Je li se sudbina

poigrala sa mnom? Je li me njen lik samo podsetio na onu dugokosu devojčicu? Možda to beše samo neka slučajna sličnost, ili je sve imalo neku čvršću vezu?

Pre nego što je zamakla iza ugla, poželeo sam da je zovnem, ali to nisam učinio. Pokušavao sam da zadržim njen lik u sećanju i dalje ukopan stojeći uz izlog.

DAMA S TRAJEKTA

Stajao je nepomičan na plaži od najsitnijeg peska, ukotvljenih stopala, vezan kao sidrom. Visok, koščat, razbarušene kose, još privlačnog mladolikog izgleda mada je bio zašao u sedmu deceniju. Prezreli suton nalivao se u stešnjenu kotlinu i na malo ribarsko naselje, nalik na kočoperni gradić, uskih kamenitih uličica, oronulih fasada, crvenih krovova, čiju je idiličnu lepotu poslednjih godina, kao i u drugim mnogim mestima uz obalu, narušila nagla izgradnja većih apartmanskih zgrada namenjenih tržištu i koje su nezgrapno štrčale između starih primorskih kuća. Time je ovo simpatično mesto mnogo gubilo.

Na sebi je imao kratke pantalone svetle boje, mornarsku majicu na sitne pruge i slamnati šešir širokog oboda, koji je povremeno skidao i mahao njime ispred nosa, kao da se brani od komaraca. Lice mu beše preplanulo od sunca, kao i ruke i čvrste noge sa vidljivo belim zrnima soli,

naročito po maljama. Svakog trena udisao je širinom pluća miris mora i miris leta koji je toliko voleo, prepuštajući se tom užitku potpuno, pomalo začuđen i razočaran ostalim kupacima koji su plažu napuštali čim bi sunce prosulo zadnje zrake mirnom površinom mora. Nije shvatao šta to te ljude tera da se tako naglo i užurbano podižu, pakuju stvari i odlaze propuštajući ono što je po njemu najlepše, večernji smiraj i morsko plavetnilo po kome se voda leska kao zlataste pločice. Kuda to žure, pitao se zagledan u svu tu lepotu vode, mirisa lavande, borova i drugog primorskog bilja i večernje tišine. Ostajao je poslednji sedeći zavaljen u svoju platnenu stolicu na rasklapanje, zagledan u rumenilo sunca sve do njegovog iščeznuća, potom bi ustajao i bos zastajkujući dugo šetao plažom uz vodu čiji su talasi zapljuskivali pesak, poravnavajući otiske stopala kupaca koji su otišli. Neometan ni od koga, utonuo u neka svoja razmišljanja, koja možda i nisu bila neke teške brige, kako se moglo činiti, pognute glave, išao bi s jednog na drugi kraj plaže očito veoma uživajući u tome.

Kada se pre nekoliko godina pojavio u mestu i kada su ga meštani počeli u prolazu primećivati, brzo su zaključili da je to neko od onih dođoša koji su kupili apartman, ne nameravajući da se duže zadržavaju u njemu, osim za vreme letnjeg kupanja. S njim nije bilo tako. On je tokom godine, uglavnom kada je toplije, već početkom ranog proleća pa sve do kasne jeseni, dolazio i

ostajao dugo. Na pozdrave jedva da je odgovarao. Ni s kim nije uspostavio kontakt, ni s kim se nije zbližio, kao da je namerno izbegavao poznanstva i kao da mu nije bilo stalo do njih. Od prvog dana ručavao je u restoranu *Lavanda*, zauzimajući uvek isto mesto na terasi gotovo nadnesenoj nad more. Uz jelo je pio po čašu dobrog crnog vina, ponekada i drugu, ali nikad više. Bio je umeren u svemu. Za stolom je nakon ručka ili večere ostajao dugo, često čitajući novine, knjigu ili posmatrajući pučinu po kojoj su klizile ribarske barke uz jednolično brektanje motora. Konobari su bili navikli na njega i nije im smetalo njegovo nešto duže ostajanje za stolom, jer u restoranu i nije bilo neke gužve, osim tokom jula i avgusta.

Svi su, ipak, zapazili da on ima neku svoju muku s kojom se rvao, nešto što ga je tištalo i od njega stvaralo samozatajnog čoveka, koji, eto, i sada stoji kao ukopan u pesku, malo oborene glave, sa šeširom u ruci, poboden kao spomenik i kao da i ne namerava da se pomeri. Naravno, nisu mogli ni naslutiti kakva je velika tragedija zadesila ovog čoveka i koliko su veliki njegova patnja i bol. Oni, dobroćudni meštani i mahom ribari, ne bogati, ali ne ni siromašni, odrasli na škrtoj ostrvskoj zemlji, koja je malo davala a mnogo iskala, i koji su to malo što su imali ljubomorno čuvali, da stigne do iduće berbe, da je zatražio, rado bi podelili to što imaju, čak i bol. On ništa nije tražio, samo to da ga svi ostave na miru, sam doprinoseći tome na način da je kao senka promicao kraj

njih, tih, skrušen i odsutan. Viđali su ga u dugim šetnjama pored mora, između borava nagnutih prema vodi, daleko od mesta. Išao je polako uvek pognute glave, samo ponekad osmotrivši neki novi predeo, a onda opet pogleda uprtog u tle, kao da nešto traži. Isto je bilo i u uskim strmim uličicama, popločanim uglačanim kamenjem, među kućama čiji se malter sa fasada runio nagrizen solju koju je bura unosila među njih. Ljudi mu se nisu obraćali, posle prvih pozdrava na koje je škrto odgovarao ili ostajao bez njih, shvatali su da je najbolje prepustiti ga njemu samom. Posmatrali su ga, ponekada povevši razgovor o njemu, nagađajući štošta, a onda se prepuštajući svojim poslovima i brigama. Jer, on je bio samo još jedan novi povremeni stanovnik u njihovom mestu, istina koji se duže tu zadržavao od ostalih, ali su se pomalo navikavali na te nove pridošlice koji su želeli imati nešto svoje na moru. Neki od njih su stvarali prisna prijateljstva, kupujući ujutro svežu ribu koju su ribari prodavali na obali odmah iz barki, suve smokve ili maslinovo ulje.

Znao se ponekad zadržati na obali gde bi ribari izvukli svoje stare drvene barke, sasušene i oštećene, vešto ih popravljajući, menjajući po neko njeno rebro, bruseći i bojeći. Posmatrao je poizdalje kako to rade, ne smetajući, ne zapitkujući; samo stojeći i odsutno zureći kao da gleda kroz njih. A i oni su njega ostavljali na miru, kao da kažu: Neka gleda, nama ne smeta. Radili su to zaneseno, zaboravljajući potom na njega, koji

bi se nakon nekog vremena neprimetno izgubio. Tek bi primetili da ga nema, ili u daljini videli kako odlazi prema molu.

To i beše najintersantnije za njih, to što svako veče, lepo obučen, zavisno od godišnjeg doba, laganim korakom odlazi dugim molom na njegov kraj gde se zaustavljao poslednji za taj dan pristigli trajekt. Činilo se da nekoga čeka, da u mnoštvu očekuje da se neko napokon pojavi. Stajao bi po strani uz visoki kameni zid koji je s jedne strane na molu služio i za odbranu od visokih morskih talasa, sada podignute glave koja pomno prati svakog putnika koji izlazi. Putnici su izlazili, dočekivani zagrljajima onih koji su ih sačekivali, glasno se dovikujući, vukući stvari. Poneki bi se nenamerno očešao o njega, izvinjavajući se ili ne, a on, kao da nije mario ni za šta, samo bi se malo pomerio i ostajao tako da stoji. I čeka. Čeka da se i poslednji putnik iskrca, a kada bi trajket napustila i posada, uverivši se da taj neko koga je čekao ni tog dana nije došao, okretao se i vraćao u apartman.

I tako danima. Uvek ista slika, uvek ista duboka tuga u njegovim očima zbog nekoga ko nije došao, a on ga je s nestrpljenjem očekivao. Trajekti su svaki dan dolazili i odlazili, on je uporno čekao, a niko ni dalje nije dolazio da bi se pozdravio s njim. Ljudi su pomislili da on to čini tek tako, iz navike, bez nekog posebnog razloga, samo da mu prođe vreme.

Jednom je na povratku prilazeći štandu od Lucije kupio zdelicu suvih smokava, zadržavajući se nakratko i prozborivši nekoliko rečenica s njom. Crnpurasta Luci, kako su je od milja zvali, bila je starija devojka bujnih usana, koja se iz nekog razloga nije udala. Gledala ga je prodornim pogledom i odmah joj se svideo. Želela je duže s njim da razgovara, ali je on plativši i učtivo se zahvalivši otišao uzbrdicom birajući hlad na onoj strani ulice suprotno od mora.

Drugi dan se ponovo zaustavio i ponovo kupio zdelicu smokava, rekavši da su veoma ukusne. Lucija se ponovo trudila da zapodene s njim duži razgovor, a on je na svaku njenu rečenicu ili pitanje odgovarao vrlo kratko i nezaintersovano. Ipak je zapitao da li poznaje neku ženu koja bi mu bila spremna povremeno temeljitije očistiti apartman. Kada je Lucija, sva ozarena i ponadavši se nekom čvršćem poznanstvu, rekla da bi sama to mogla učiniti, da ima vremena i da joj je novac potreban, prihvatio je.

Došla je jednog jutra u njegov apartman, a nakon nekoliko izmenjenih reči i uputa, on ju je iznenađenu ostavio samu da radi i otišao u šetnju. Lucija se pomalo razočarana bacila na posao, prvo pažljivo razgledajući svaku sitnicu, ne dodirujući je bez potrebe, sklanjajući nepotrebne stvari. Pogled joj je privukla veća fotografija uokvirena u jednostavan crveni okvir od lakovanih tankih letvica sa koje su joj se osmehivale dve žene, verovatno kćerka i majka, pomislila je.

Dugo ih je posmatrala. Naprosto je bila opčinjena njihovim izgledom, odećom i osmesima koji su plenili. Iz razmišljanja ju je trgao zvuk zidnog sata nakon kog je nastavila rad. Završivi posao sela je na stolicu i dalje posmatrajući tu fotografiju, pitajući se i nagađajući ko bi mu to mogao biti. Kada se nakon dužeg vremena vratio u stan, ponudio je pićem, nakon kog su se brzo rastali. Platilo joj je više nego što bi takav rad mogao koštati, kratko prozborivši:

– Ja sam Filip.

Dolazila je povremeno u njegov apartman, dotjerana, pažljivo našminkana i sva ozarena, i uvek se ponavljalo isto. Nakon obavljenog posla, popijenog pića, preuzimanja novca, možda nekoliko reči, rastajali su se brzo. Lucija o njemu nije doznala ništa i bilo je kao i na početku. Kopkalo je mnogo stvari i želela je da se s njim zbliži, ali on nije pokazivao ni najmanju želju za to. Samo bi joj učtivo zahvalio i zamolio da dođe nakon određenog vremena.

Krajem avgusta, u predvečerje, pri samom kraju leta, kada se trajekt zaustavio uz mol, Filip je kao i obično ponovo stajao na svom starom mestu. Putnici su uobičajeno izlazili i odlazili. Tada se na mostiću pojavila jedna žena sa šeširom na glavi i laganom torbom u ruci. Vitko telo joj je stezala ručno oslikana lepršava haljina. Njen čvrst i odlučan hod u sandalama s povišenom potpeticom odavao je sliku otmene dame. Odmah se videlo da je znatno mlađa od njega.

Filipu se lice ozarilo, osmeh mu je prekrilo lice, zakoračio je prema njoj i privio je u dug zagrljaj.

Njen glas, njen hod, baršunsta koža, grudi, pregib vrata, njene još vidljive jamice na licu, oči boje neba u vodi, sve je nakon toliko godina na njoj ostalo isto. Filipu je srce zaigralo kao sred-njoškolcu. Stajao je trenutak pred njom i kao da nije verovao da je ipak došla.

Prolazeći pored Lucije, primetivši je u poslednji trenutak, zastao je da kupi smokve. Nasmešio se rekavši ženi pored njega da sačeka. Dodajući nekoliko plodove za tačnu meru osmotrila ju je od glave do pete i prepoznala jednu od žena s fotografije. A kada su njih dvoje produžili dalje, Lucija je kao skamenjena stajala i zurila u njihovom pravcu, zaboravivši da usluži sledećeg kupca koji ju je požurivao.

Sledećih dana meštani su ih često viđali zajedno. Srećući ih u šetnji, na plaži ili dok su ručavali u *Lavandi*, primetili su veliku promenu na njemu. Odjednom je živnuo i bio drugi čovek. Veselo se osmehivao i nešto uz pomoć nemirnih ruku objašnjavao ženi, što je ona povremeno znala popratiti veselim kikutom.

Polovinom septembra, s još vrelim suncem, toplim morem i noćima punim zvezda, viđali su ih kako sede na sprudu i na maloj barci koju je voda tu izbacila. Žena, ili devojka, niko nije saznao šta je i ko ona, na sebi je imala svilenu haljinu s diskretnim, jedva vidljivim akvarelnim ružama i kosu raspuštenu niz leđa. Njene vitke

ruke, gledane iz daljine, dok mu je nešto objašnjavala, mogle su značiti radosno oslikavanje nekog događaja ili svađu. Videlo se da je on sluša, miran i oborenog pogleda. A kada bi ustali i počeli šetati uz more, njihove su se figure kao dve tamne senke ocrtavale naspram sunca. Šetali bi dugo, kao što je i on ranije sam činio, a onda odlazili u apartman i u njemu nestajali, zaboravljeni i daleko od pogleda znatiželjnih meštana. Niko više nije ni razmišljao o njima, osim Lucije koja više nije odlazila da čisti apartman.

Filipu se san vratio. Ta žena koju je toliko dugo iščekivao, zbog koje je i kupio apartman u mirnom ribarskom mestašcu na moru, sada je bila tu. Bio je sav ispunjen srećom i žurio je nakon što bi pokupovao potrebne stvari da se što pre vrati. Ona bi za to vreme sedela unutra ili na terasi zureći u plavetnilo mora i ispraćajući pogledom prolaznike, barke i trajekt koji se zaustavljao kraj mola.

U kasnu jesen, kada dani postaju mirniji, mesto opusti, nestane vreve i buke, a neka pritajena seta se uvuče u sve stvari i ljude, kada sve postane opuštenije i bez žurbe, meštani su приметili da se Filip ne pojavljuje na ulici. Umesto njega žena koja je stigla tarajektom sama je izlazila u kupovinu namirnica i po novine. S nekoliko kupljenih sitnica užurbano se vraćala u apartman i više se nije pojavljivala ni na ulici ni na terasi. Ljudi su pomislili da je on nekuda neopaženo i nakratko otputovao, ostavljajući lepu ženu u apartmanu i

da će se svakog časa pojaviti. A kada se danima i danima nije pojavljivao i kada su se uz zavijanje sirene pred apartmanskim zgradom tog jutra koje beše pritisla neka gusta tišina zaustavila kola hitne pomoći, bili su mnogo iznenađeni videći kako na nosilima iznose Filipa, omršavelog i bledog.

Nakon nekoliko dana i odlazaka u bolnicu u obližnji grad na kopnu, u smiraj dana sa kosim zrakama sunca, polupraznim trajektom je otputovala i zagonetna dama. Dok se trajekt lagano odlepljivao od mola stari ribar Fran, slažući ribarsku mrežu u barku, nemo je pogledao u svog pomoćnika koji se na brzinu prekrstio.

– Prošao je još jedan život – reče s nemalom setom u glasu. – Onaj njen, ona senka od čoveka, čekao je da se ova dama pojavi pa da umre.

Drugi ribar je netremice pogledom pratio trajekt i damu na njemu.

– Da nije došla, još bi on disao, šetao uz more i odlazeći na mol čekao da se pojavi.

Vratila se još jednom, kada je zima već ozbiljno počela da nagriza, da sredi papire i proda apartman. Filipa niko nikada više nije video, a uskoro ni razmišljao o njemu, zaboravili su ga svi, osim Lucije.

OPOJNI GREH

U punoj svetlosti prolećne zore ležao je naznak na pustoj plaži od belutaka i peska a da ni sam nije bio svestan kako se tu našao. Iznad je svetlucalo nebo sa poslednjim zvezdama koje su se gasile, a more mu je gotovo doticalo stopala. Levo od sebe video je kako se prostire pristanište i mol s velikom bitvom za koju nije bio privezan nijedan veći brod, ali su se iza njihali jarboli usidrenih barki. Desno su se uz brdo penjale nove kuće, a iza njega stari deo primorskog mesta sa oronulim zgradama od klesanog kamena i kapijama od kovanog gvožđa. S pučine je dolazio povetarac i donosio miris mora, lepljiv od soli. Svud oko njega prostirala se tišina ničim prekidana osim ponekog krika galeba koji bi se strmoglavljivao na površinu vode. U dubini svojih kuća čvrsto su spavali njihovi vlasnici.

Bio je ispunjen nekim magličastim zadovoljstvom, ali nije razumevao njegov pravi smisao. Glava mu je bila otežala i sve mu se komešalo kao

u bunilu. Nije bio bistar i sasvim svoj. Ne shva-
tajući da li sanja ili je u stvarnom vremenu i da-
lje je ležao pokušavajući da misli. Osećao je bol
u slepoočnicama i klonulost u celom telu. Misli
su mu bile nepovezane i u košmaru. Pored sebe
je primetio praznu flašu. Onda mu u svest dopre
noćasnja sedeljka uz vino. U životu nikada nije
toliko popio, pa je sve ovo valjda od toga.

Jutarnja svetlina sve više je klizila niz kame-
nite strmine i vazduh je počinjao da treperi iznad
pučine. Prozračnost neba nagoveštavala je još je-
dan lep letnji dan. Ogromna noćna kupola zvez-
da gotovo je potpuno nestala. Ustao je i zagazio
u vodu, toplu i prozirnu. Noge su mu propadale
u pesak i belutke. Na sebi je imao samo majicu
i kratke pantalone i nije mu bilo jasno zašto je
sasvim mokar. Stajao je kao ukopan još koji tre-
nutak dok su se prvi zraci kose svetlosti probijali
između kamenitih brda.

Upoznao ju je i svidela mu se na neobičan
način. Početkom leta bio je pozvan da u nekoli-
ko navrata obiđe slikarsku koloniju i da svojim
iskustvom pomogne mlađim slikarima. Rado se
odazvao i već pri prvom susretu s mladim ljudi-
ma, dok ih je obilazio od štafelaja do štafelaja na
padini plavičastog brda, ispod kojeg se pružala
prostrana dolina s prozirnim vazduhom iznad nje
i nad kojom je zalazak sunca u mnoštvu boja i ru-
mene izmaglice stvarao poseban ugođaj, primetio
je sasvim po strani jednu osamljenu slikarku. Bila
mu je okrenuta leđima i ne bi je ni zapazio da nije

izgledala sasvim ljupko sa kosom pažljivo skupljenom u punđicu i u laganoj haljini boje kajsije koju je lepršao vetar. Prekrasna slika, pomislio je gledajući u njeno skladno telo okrenuto štafelaju. Bila je zaokupljena radom kad je prišao i nije ga primetila nego je nastavila da slika. Svidelo mu se i kako radi. Povlačila je vešto i brzo kistom po platnu i bila je sva u stvaralačkom zanosu. Stajao je gledajući i ne želeći ničim da poremeti tu njenu zanesenost. Kada se ipak okrenula video je da je bila zaista mlada i lepa. Ozarena nežnost njenog osmeha osvojila ga je istog trena. Beše se zarumenela dok mu je govorila o sebi gledajući ga krupnim baršunastim očima punim svetlosti. Zvala se Lusiana i bila je tek svršeni akademik.

Nakon nekoliko meseci poželela je da ga predstavi svom ocu i sestri o kojima je mnogo pričala. Naročito o kući na samoj obali mora i očevom vinogradu. Do tada nikada nije bio u Istri i sa zadovoljstvom je prihvatio predlog. Ona je vozila a on je posmatrao krajolik. Osećao se prijatno i radosno dok su se spuštali s blagih brda i ulazili u ravnicu. Bilo je neke uzvišenosti u tom kraju, neke čudesne svetlosti koja ga je podizala, lepote koju nije očekivao i koju je otkrivao u zelenim njivama s maslinama i smokvama na crvenoj zemlji. U jednom trenutku samo što nije uskliknuo: Ovde sam bliže Bogu! I pričao joj je o tom svom osećanju dok se ona zadovoljno smešila menjajući brzine.

Njen otac ga je dočekaao ljubazno. Uveo ih je u kuću gde su odložili stvari, a onda kroz dnevni boravak proveo da sednu na terasi koja se ogledala u moru. Sestra Fani, Lusianina bliznakinja, nije tog trenutka bila kod kuće. Kuća je bila lepa i uredna, iako njen otac već godinama nije imao suprugu koja je iznenada umrla od neke bezazlene bolesti, ali se videlo da je tu prisutna druga ženska ruka. Vratio se s bokalom crnog vina i čašama raspoređujući ih po stolu. Poznavao je to vino tamnocrvene boje s ljubičastim odsjajem kojim dominira miris maline. Lusiana ga je povremeno donosila ili dobijala i pili su ga zajedno. Rekla je da se zove teran. Bilo je pitko i izvrsno. Ali ovo što su sada pili nadmašivalo je sve što je ikada u životu okusio.

– Sviđa li vam se? – upitao ga je Lusijanin otac nakon otpijenog prvog gutljaja.

On je samo cmoknuo i nasmejao se, ne odolevši drugom gutljaju. Začas su se na stolu našli istarski pršut i sir, zelene masline, suve smokve... Sedeli su i pričali, jeli i pili i on je prvi put u životu osetio kako mu to vino baš prija i ne opija naglo, što ga je začudilo. Kako je crno i gusto, nožem bi se moglo rezati, pomislio je gledajući u čašu. On inače nije pio, ali ovakvoj lepoti nije mogao odoleti. I to se odužilo dugo iza ponoći.

Njen otac je s ljubavlju pričao o svom vinogradu koji se nalazi podalje od grada i u kome ima kamenu kućicu za alat s jednom sobom

okrenutom ka trsovima, maslinama i smokvama u kojoj se može i prespavati.

– To vam moram pokazati – rekao je. – Provodim tamo dosta vremena, ali ne žalim. Naročito od kada sam u penziji.

Te noći spavao je sam u sobi. Lusiana je tako želela, zbog oca, mada je sve bilo jasno. Oni su bili zajedno nekoliko meseci i voleli su se na poseban način. Došla je da ga pozdravi i poljubi vragolasto se smešeci dok je odlazila. Slab vetar zaduavao je s mora i ušao kroz otvoren prozor stvarajući ugodu. Posmatrao je nebo, prostrani noćni svod sa treperavim zvezdama i tavanicu koja se počela lagano okretati. Razmišljao je zašto nije upoznao i njenu sestru, zašto se nije pojavila. Opijen vinom i mirisom mora brzo je utonuo u san osluškujući kako lagani talasi zapljuskuju obalu.

Ujutro pri doručku za stolom je sedela i njena sestra koja se te noći vratila odnekud. Ustala je kada je prišao i pružila mu ruku, tako tanku i nežnu da se sva istopila u njegovoj. Imao je iskustva sa ženama, često su mu se mnoge od njih svi-dele, ali sada je zanemio. Mada je bila Lusianina bliznakinja, izgledala je kao da ima jedva šesnaest godina i na njenom licu bilo je toliko čudne lepote. Ne bi se baš moglo reći da je nalazio neke velike razlike između sestara, ali kod nje su mnoge crte još više potvrđivale savršenstvo male lepotice. Krišom je proučavao njeno lice i telo, s mirisom opojnog greha koji je pomalo osećao zbog Lusiane. Ali njeno lice s rascvetalim usnama imalo je

nešto neodoljivo što privlači. Razvučene u osmeh behu čulne i meke i u njima je video najviše razlike između njih dve. Mada je u Lusianinim očima bilo more neiskazane ljubavi u koju je verovao, u dubini Faninih bilo je nešto što je zvalo i pleni-
lo. Lepa i prepuna otmenosti sedela je do njega, prekrštenih dugih nogu na kojima su se posebno isticala obla kolena, sa skladnim pokretima prave male dame. Nežnim rukama povremeno ga je ovlaš doticala. Osećao je uzbuđenje sa svakim dodirrom njene kože. A nakon što ga je nekoliko puta dodirnula kolenom, okrenuo se i u njenim očima nije video kajanje. Posle doručka pri kome je on kao ludak ispio tako rano nekoliko čaša izvrsnog vina a da ni sam nije bio svestan zašto to čini, ona se uspravila – vitka i s divno uvučenim trbuhom i počela da skuplja posuđe. Šum njene haljine koja se priljublivala uz telo, ocrtavajući lepo izvajane linije stasa, s lakoćom i gipkošću koraka behu nešto što mu se stalno upijalo u mozak. Lusiana nije primećivala tu ushićenost njenom sestrom, a on se trudio da sakrije zbunjenost. A da li je Fani u tom trenutku nešto osećala, to nije mogao znati. Dodiri kolenom mogli su biti samo slučajani.

U nedelju su ga pozvali da s njima pođe u crkvu na misu. Nije imalo smisla da odbije. Radilo se o predanoj katoličkoj porodici, smernoj u svemu. Iako je bio druge vere, krstio se na drugačiji način svaki put kad i oni, ne izgovarajući reči molitve koje nije znao. Sedeo je između Lusiane i Fani, stalno prateći šta one rade kako bi činio

isto. Kada bi oni ustali, ustajao je i on, i sedao kada i oni. Svidela mu se ta njihova pobožnost i lepota glasova kada su svi u crkvi zapevali. I to je za njega bilo nešto novo.

Posle crkve pošli su autom u vinograd, udaljen desetak kilometara od grada. Bio je oduševljen kamenom kućicom, terasom i čatrnjom kako je rekao njihov otac da se zove cisterna za vodu. Kamen je bio beo kao sneg i tako lepo i pažljivo isklesan i ukrajan u zidove kao da ga je neko rezao makazama. Kada je saznao da je baš sve što vidi sam uradio njihov otac, nije mogao verovati. Trsovi su bili uredno okopani i bujno zeleni na crvenoj rahloj zemlji. Nije mogao da se nagleda pravilnih redova loze, predivnih krošnji niskih maslina, kao i smokava koje zru na ivici vinograda. Sve je tu bilo uredno i skladno kao u najboljoj priči. Sigurno je njihovom ocu trebalo mnogo rada i posebnog truda da bi izgledalo sve tako kako je. I tu su pili vino dok mu je njihov otac pokazivao drvene bačve, ali i one od rostfraja, detaljno opisujući svaku pojedinost oko pravljenja vina. Na zidovima je visilo nekoliko bukaleta kao i starog alata za obrađivanje vinograda, više kao ukras nego što bi koristili svrsi.

– U ovim bačvama je teran, u ovim merlot, a imam malo i istarske malvazije – pokazivao je njihov otac. – Postoji i bela i crna malvazija, ali ja imam samo belu.

Odbio je da pije belu malvaziju objašnjavajući kako mu belo vino stvara kiselinu, kušajući

ga samo malo i mirišući iz čaše. Ali mu je zato teran sa određenom nijansom trpkosti prijanjao za dušu i nije mu odolevao.

Onda su pričali o načinu prirodnog sušenja i spremnja smokava, jer je njega to posebno interesovalo. I sam je leti znao da ih bere i suši, ali nije bio siguran da li to radi kako treba. Njemu se svidelo to s kojom elegantnošću i ljubavlju sve troje drže čaše sa stopicama, kao u nekom malom ritualu, odajući i na taj način počast vinu. Malo bi ga lagano kružno promućkali, pri čemu bi se ono razlivalo u rubin crvenu boju protkanu ljubičastim tonom, a onda kao svetinju prinosili ustima pijući ga u malim gutljajima. Posebno je to lepo izgledalo kod Lusiane i Fani. Naprosto mu se sve sviđalo kod te male porodice.

– Vino ima lepu priču – rekao je na kraju otac, ali i ništa drugo. I nije ni trebao da je ispriča, jer je vino uistinu to bilo – najlepša priča.

Idućih dana shvatio je da se s njim događa nešto čudno. Stalno je mislio na Fani i pokušavao da što više bude u njenoj blizini. I stalno je kod nje otkrivao nešto novo što ga je neodoljivo privlačilo, nije dalo mira. Ona mu se osmehivala i znala za taj jaz između njega, nje i sestre, ali ga je iskreno želela. Jedne večeri donela mu je krčag hladne vode i poželeo je da oстане. Kada joj je pomilovao lice, ona je oborila pogled, zadrhtala, ali nije pobjegla, samo je tako malo postajala, a kad on ništa više nije učinio, okrenula se i izašla.

Nikako ne može da razluči šta je san, a šta java. Šta mu se desilo dok je bio trezan, a šta u pijanom stanju. A pio je nerazumno mnogo jer tom vinu nije mogao odoljeti. I da li se to uopšte desilo, je li istina, da li je moguće? Ne radi li se samo o malo ludila izazvanom vinom, nije li taj događaj ili san samo podsvesno priželjkivao? Da li je smeo toliko da pije? Zašto ga Lusiana nije sprečila? Da li da se kaje, ili oseća zadovoljstvo ako je ičega bilo? Oseća kao da ga stalno nešto lepo zove s tih punačkih usana. Ali kojih usana, čijih? Lusianih ili Faninih? Nije moguće da je toliko sanjao. I zar je mogao odoljeti? I kako je do toga došlo pred zoru, uz samu ivicu mora, kako se našao tu? Je li ga ona takođe vođena vinom povelala? Ne, ubeđuje se, to nije bio san. Gotovo je siguran da je pijan tu na plaži vodio najlepšu ljubav s jednom od nje dve. Strasnu i divlju, kao nikada dotad i koja je trajala veoma dugo.

Opojni miris greha koga možda i nije bilo, osim u snu i nekoj vrsti ludila, izazvanog najboljim vinom koje je pio u životu. Pa šta?

On gasi požare u njenim očima dok joj se telo lomi u pasu i spušta na pesak gledajući u mastiljavo nebo. Na volšeban način odbacuje laganu haljinu i ostaje naga nalik boginji. Gori sanjajući o dodiru kao i on. Njen tihi baršunsti glas stapa se sa zvukovima mora i ne razume šta mu govori. Ili jednostavno nema vremena da razume. Oammljen tom mišlju da ljubi dve sestre skupa, ne oseća nikakvu krivnju. To ne može u tom trenutku, jer

strast narasta poput plime. Kao da mu je to prvi put u životu. U toj pomami vidi kapljice mora u ulegnuću njenog trbuha koji je tako čedan. Bledi pupoljci dojki čine mu se nekako drukčiji, veći i nepoznati dok ih ljubi. Oseća miris njenog vitkog i dugog vrata i vidi kako je bleđa i uzdrhtala. I on je nov, drukčiji. Njen netremični pogled kaže: Još! Nemo treperenje usana sigurno ima neki smisao koji ne može dosegnuti. Ispunjen neobičnom milinom posegnuo je između njenih nogu dok ga ona punim, podatnim i drhtavim ustima ljubi i ljubi. U oči, veoma nežno. Oseća pod sobom to prekrasno mlado obnaženo telo i ne zna da li ga zaslužuje. Ono prenosi na njega drhtaje i uzdahe. Na licu zlatastom kao med svetlucaju joj jutarnje zvezde. Spušta ruku u vrele dolje njenih prepونا, na bogati trougao svilenkastih i lepih dlačica. Lusiana, nije moguće! Kada su ti narasle?

Ležeći na mekom morskome pesku, na mesečini koja već bleđi, vidi kako se jedna prekrasna vitka devojka, dugih nogu boje kajsije i tankog struka uspravlja i odlazi u more. Miris raspuštene kose ostaje iza nje i ona više nije pohotna i usplamtela kao požar, nego sasvim smirena. I ulazi polako, centimetar po centimetar, dugo i lagano njišući bokovima, dok sasvim ne nestane u vodi, dok joj more ne prekrije i glavu. Ispija najduži gutljaj vina živih neobuzdanih mirisa i ništa ne razume. Gleda u nebo sav ispunjen zadovoljstvom i pada po pesku, nauznak.

Potom u magnovenju, u bleštavom svjetlu mora, opet vidi kako se ona s morskim sjajem na telu lagano vraća. Izranja prvo njena nasmejana glava, blistava usta, vrat, grudi nabrekle od bujnosti, tanke ruke, gipke linije njenog stomaka. Savršena mala lepotica, izgleda savršeno ljupko. Gleda ga odsutno, oborenih očiju, jer njene su neizrecivo lepe oči skrivene u senci kose. Nalik je devojčici, bleđoj i predivnoj. Tajanstvenoj.

S neznatno napućenim usnama ona mu prilazeći nešto šapuće što nikako ne razume. Dok pregib njenog pasa svetlucajući zarobljava poslednju zvezdu on bi da je zovne, ali ne zna kako da je oslovi – Lusiana ili Fani. Ona pada po njemu i njena vlažna kosa na njegovom licu mu prija. I opet se ponavlja isto. Oni se vole opijeni strašću i vinom. Morska izmaglica se diže iznad glatke vode i u daljini se čuje motor neke ribarske barke u povratku.

Laganim korakom vratio se u sobu. Dočekao ga je miris lavande u vazi. Unutra nije bilo ničeg posebnog, tek ležaj, veoma stara vitrina s knjigama, mala komoda, stočić kraj uzglavlja na kome se nalazio krčag s vodom i jedna čaša. Bio je već ranije zapazio neke detalje iz njene unutrašnjosti koji su mu se svideli, kao što su sačuvani delovi od kamena koji su optočeni ostalom belininom zidova delovali veoma lepo i stare drvene grede na stropu, gotovo crne. Legao je u krevet onako moker i čuo kako je soba ispunjena šuštanjem

mora. Tavanica se opet okretala. Zaspao je istog trena.

Miris soli, miris leta ulazi kroz prozor. Zvuk penušavog mora je najlepša muzika koja ga budi. Dohvata krčag s vodom koji mu zamalo ne ispa-
de i ispija duge gutljaje. Još je snen i oseća se iscr-
pljenim i ispražnjenim. I glava mu je kao košnica
puna uzbunjenih zlatastih pčela.

– Pospanko! – oteže Lusiana ulazeći u sobu.

– A zašto si sav moka?

Njemu ništa nije jasno i čuti dok ona utiskuje
poljubac na njegove usne.

GOSPOĐICA S PLAŽE

Tog leta, sredinom avgusta, dok je stajao na obali i posmatrao uzavrelu plažu, Andrej je primetio jednu gospođicu, prepunu otmenosti, kako prolazi pored njega. Način na koji je pokretala telo, meki hod pun gracioznosti, njenu celu dopadljivu figuru nije mogao da ne zapazi. Ti zacakljeni obrazi kao kod devojčice, rumene usne, njen pogled naivne prostodušnosti, duge ruke pokrivenne zlatnim paperjem kao breskva, učinili su mu se poznati. Prodorno ju je pogledao pravo u oči dok je polako ulazila u more. Učinilo mu se da je ovlašno napućila usne i nije bio sasvim siguran da li je njenim licem prominuo i jedva uočljiv osmeh. Bilo je neke sputane stidljivosti u celoj njenoj pojavi.

Odjednom se prisetio da je ona na isti način prolazila tuda i prošle godine i da je zapazio kako ima lepo telo. Ta devojčica je sada postala žena detinjastog vedrog lica i zaobljenih grudi.

Primitila ga je već poizdalje, ustajući sa ležaljke, čim je rešila da uđe u more i osveži se. Stajao je uz plažu i posmatrao tu vrevu u užarenom letnjem danu u kome su svi spas tražili u vodi ili pod krošnjama visokih borova, u hladu. Dolazila je već nekoliko godina u isto mesto i na istu plažu, još kao devojčica. Njeni su bili zaljubljeni u ovo mesto i smeštali su svoje ležaljke uvek u blizinu jednog bora koji se nakrivljen nadnosio i nad more.

Setila se njegovog lika iz prošle godine. Ma koliko se trudio da bude diskretan, primitila je te povremene poglede prema mestu gde se nalazila, blizu njega. Nije bio sam, kao ni ona, uostalom. Pokušavala je oceniti koliko ima godina, svakako više od nje, ali je izgledao mladoliko. Ona nije pokazivala nikakavu određenu zainteresovanost za poznanstvo s njim, ali joj je, ma koliko to izbegavala sama sebi priznati, godilo njegovo zanimanje za nju. Onda je završilo njeno letovanje, otputovala je i zaboravila na taj mali događaj.

Nije podnosio vrelinu leta i stalno je kada nije bio u moru, sedeći ili ležeći ispod suncobrana, čitao knjigu. Povremeno je nešto zapisivao ili duže pisao, zaneseno, sasvim isključen od zbivanja oko sebe. Voleo je ovo mesto i bio srećan ako bi ga zaticao slobodno. Svi su ga mogli zapamtiti po tom suncobranu, a i po tome što je neprestance bio s knjigom.

Kada je prvi put lani ugledao tu devojčicu koja dozreva, vitku, kakve najčešće nisu bile one

koje je primećivao, zadivila ga je njena lepota. Svaki put kada bi prošla pored njega da bi ušla u more, čak kada bi imao i oboren pogled na ono što čita, nekim čudom, ni sam ne znajući kojim, podizao je glavu i pogled bi mu se zaustavljao na njoj. Šta se to dešavalo, kakva unutrašnja sila i tajna je dovodila do toga da podigne glavu i primeti je u pravom trenutku kada ona nailazi, nije znao, ali mu je bilo drago što nije propustio trenutak da je još jednom pogleda.

I ništa više od toga. Ispratio bi je kradomice pogledom dok ne bi sišla niz stepenice, ušla u vodu i ravnomernim pokretima zaplivala odmičući od obale.

Dok je plivala dalje od obale zadržavala je njegov lik pred očima. Više iz znatiželje da sazna nešto o njemu, ne očekujući susret, mada ne bi imala ništa ni protiv toga. Pamtila je kako je prošle godine završila letovanje, njegovim pogledima i svojom zapitanošću. A i tih nekoliko dana koliko je ostala na moru završilo se isuviše brzo. Ove godine njeni su planirali ostati isto toliko, ali je već prošlo nekoliko dana. Za razliku od prošle, ove godine ona je slobodnija, međutim, on nije sam. Dok ga posmatra iz daljine, otplivavši i zadržavajući se kraj konopca sa bovama koje označavaju kraj plaže, vidi da je on i dalje pod suncobranom. Izlazeći iz mora, dok prolazi pored mesta na kom leži, obara pogled i namerno ne gleda u tom pravcu, on je zadubljen u knjigu i ne primećuje da je prošla.

Po njenom povratku iz mora opet je vidi kako se vrpolji, briše pocrnelo telo od kapljica, menja kupaći kostim zaklonjena peškirom i spušta na ležaljku. Ali ne ostaje dugo tako opružena. Nešto je muči, vrelina sunca koje nemilice prži ili nešto drugo. Čas odlazi u hlad, čas je opet tu, vrti se, a onda, evo je opet kako kreće da se bućne u more i uskoro će proći pored njega. U tom hodu žene-devojčice ima toliko dražesnosti i on, ma koliko to izgledalo drsko, prekida čitanje i prati svaki njen korak, svaku kretnju.

Sad mu namerno neću dati taj užitak, neću nimalo okrenuti glavu na tu stranu dok prolazim i gledaću prema moru, misli ona. I zaista, kočoperno prolazi okrenutog lica prema plaži, malo podignutog uvis, ponosno. Ali njen gipki hod toliko plezni, ona kao da ne dotiče stopalima vreli asfalt već lebdi. Potom ulazi u more zabacujući dugu kosu za leđa, zaranja za trenutak, pojavljuje se na površini i pliva dalje.

Namerno je okrenula glavu. Ovo postaje ružno s moje strane. Nije mogla da ne primeti. Ona je tako mlada i lepa i ne bih smeo ni jednog trenutka više da je pogledam i pomislim bilo šta, na mucu je Andrej. Ipak se podiže, kao u polusnu, samo što ne poleti i pliva, kao da je slučajno odbačio baš taj trenutak. Ne pliva brzo, ali vidi kako ona ravnomernim zamasima odmiče, i povremeno u elegantnom luku zaranja. Njene skupljene i

ukočene noge trenutak vire okomito iznad vode, a onda nestaje cela u dubini. Roni dugo i pojavljuje se opet, prvo njena glava, onda vrat, grudi... i pliva zatim tako mirno, kao da ne obraća pažnju ni na šta. On bi rado da je stigne, da pliva uporedo uz nju, ali pomalo postidjen odustaje od toga. I već su oboje doplivali i zastali, blizu jedno drugog, kod konopca s bovama. Hvataju ga rukama i kao da se slučajno odmaraju ostaju plutati neko vreme, oboje s nekom vatrom u grudima. Ne gledaju se. Samo tako miruju i kao da jedno drugo ne primećuju. Baš je lepa, misli Andrej, ali ne preduzima ništa. Onda se okreće i pliva prema obali. Ni on ni ona nisu imali hrabrosti da probore ni reči.

Nakon nekog vremena opet su oboje u vodi i ona shvata da to nije slučajno. Pokušava zadržati ozbiljno lice. Pravi se da ga ne primećuje i opet roni, duboko, dugo, pa pliva prema bovama. Sve se ponavlja, samo sada su u povratku veoma blizu jedno drugome.

More je tako lepo i meko, ono kao da nas miluje, misli.

Njegov se pogled u jednom trenutku sreće s njenim i izvaljuje besmislicu koju inače ne bi, u normalnoj situaciji, nikada rekao:

– Sada se pravimo važni.

Ona ne reaguje nikako, ali ga sada s metar udaljenosti gleda u oči, dok on razočaran time što

ništa pametnije nije rekao ubrzano pliva ostavljajući je iza sebe.

Da li će sada opet ući u more za mnom, pita se ona? Priželjkuje to. Onda, po ko zna koji put ulazi u plićak, ali ne pliva odmah nego stoji na samom početku i rukama poleva vodu po telu. Kapljice joj klize preko pocrnelog tela, kao u Cigančice. A on, kao slučajno, radi to isto i stoji veoma blizu nje. Sada im se pogledi povremeno sreću i, napokon, ni sami ne znajući kako, započinju razgovor.

Svaki Andrejev pokret, svaka njegova reč postaju proračunati. Telo mu podilaze žmarci dok gleda u njene mladalački zategnute obraze i velike oči. Kristalna svetlost ispunjava prostor oko nje i gleda je zadržano, izbliza.

Ona govori neke reči koje kao da ne čuje. Valjda odgovara na kratka pitanja. Telom joj prolaze drhtaji koje ne zna da objasni i sva je ispunjena eteričnom radošću. A svaka njegova reč koju čuje i neće zapamtiti meka je kao zvezda kada pada.

On ponavlja valjda što je već rekao, kao u snu, i gleda u njena lepa usta i kako je ozbiljno skupila veđe. Čuje da ga pita nešto tonom deteta, mada pred njim u vodi do kolena stoji zrela žena. Prave reči mu ne izlaze, one koje su mu u ovom trenutku najpotrebnije, ali mu se u svest urezuje ime Leticija, koje joj baš pristaje.

*Dok leži na ležaljci cela prožeta dubokim mi-
njoj više kao da ne smeta užareno sunce. Oseća z
voljstvo i gleda duboko u nebo, pronalazeći gore u v
pticu koja liči na malu nepomičnu tačku. I jedva
da ponovo uđe u more i da se tamo opet sretnu.*

Sedeći ispod suncobrana (*dok ga Leticija po-
tra sa svog mesta*), Andrej sanjari kako ga ona m
svojim prelepim rukama i ubrzano zapisuje:

MORE JE TAKO MLADO

Mlade i vitke devojke, prave lepotice,
koje sa svakim letom nove dozrevaju, ulaze
pored mene u more. Od toga ono postaje
lepše, kao njihove prozračne grudi.
Dok plivajući u blizini udišem miris soli
i njihove kože u kojima beli galeb spava,
za trenutak ponovo sam srećan i mlad.
Očima tražim njihove majke koje su tu negde,
sigurno lepe kao i one, ali mirnije i otežale
od sunca i leta. A more je uvek tako mlado,
kao devojke koje dozrevaju i podsećaju na
godine odletele u nepovrat s cvrčcima
ili dole u dubinu glatkih riba da se
gnezde u praznim školjkama.

Devojački veseli smeh rasprskava se u zrnca
koja svetlucaju iza njih, dok kao delfini seku
morske talase. Sa svakim zamahom ruku njihove
i moje kapi potajno se ljube i pomešane nestaju
ne ostavljajući trag. Ostaje samo san,
razlistan kroz rukopise rumenih usana.

JOVICA ĐURĐIĆ rođen je 3. oktobra 1949. u Glogovici kod Dervente i Doboja, Republika Srpska. Prozni pisac i pesnik. Diplomirao na Pedagoškom fakultetu u Rijeci. Član Udruženja književnika Srbije i Udruženja književnika Srpske.

Autor knjiga poezije i proze za decu i odrasle. Objavljivao u mnogim listovima i časopisima. Pojedini radovi su mu prevedeni na strane jezike kao što su engleski, ruski, francuski, španski, italijanski, nemački, švedski, grčki, norveški, kineski, poljski, češki, slovenački, makedonski... Izbor poezije „Zvezde na uzglavlju” objavljen je kao bibliofilsko izdanje sa dvanaest pesama prevedenih na dvadeset stranih jezika sa slikama Olje Ivanjicki. Zastupljen je u mnogim antologijama, izborima poezije i lektiri za osnovnu školu.

Objavljene knjige:

USNULA DEVOJKA, pesme, Svjetlost, Sarajevo, 1974,

LARISA, pesme, Riječko književno društvo, Rijeka, 1974,

LJUBIČASTO GORJE, pesme, Svjetlost, Sarajevo, 1976,

SANAK SKLOPIOČIĆ, priče za decu, Otokar Keršovani, Rijeka, 1983,

KAKO VOLIM ANU, pesme za decu, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1983,

RUKE VEČERNJIH LJUBAVNIKA, pesme, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1984,

LJUPKO TELO, pesme, Partizanska knjiga, Ljubljana, 1985,

KOŠUTA I LOPOČI, (THE ROE AND WATER LILIES), dvojezično, pesme, Vikend knjiga, Beograd, 2000,

ISTRGNUTI RUKOPIS, pesme, Interpress, Beograd, 2004,

NJENE OČI MORE, pesme, bibliofilsko izdanje (21 primerak), Književni atelje Art, Malinska, 2004),

ŽIRAFI ŽERALDINA, pesme za decu, prvo izdanje Ars Poetica, Beograd, 2005, drugo izdanje Ars Poetica, Beograd, 2006. godine,

SIMONINE OČI, priče za decu, prvo izdanje, Bookland, Beograd, 2006, (ćirilčno izdanje), drugo izdanje Ars Poetica, Beograd, 2006, (latinično izdanje),

LEPO JE BITI KOD KUĆE, pesme za decu, Bookland, Beograd, 2008, (ćirilčno izdanje), Ars Poetica, Beograd, 2008. g., (latinično izdanje),

ZVEZDE NA UZGLAVLJU, dvanaest pesama prepevanih na dvadeset stranih jezika i obogaćenih slikama Olje Ivanjicki, Ars Poetica, Beograd, 2009,

KALINA I MORSKI KONJIC, priče za decu, Ars Poetica, Beograd, 2010,

LETO BEZ VERONIKE, priče i pesme za decu, Bookland, Beograd, 2011,

KIŠA I VLATI / DESZCZ I ŻDŹBŁA, izbor starih i novih pesama, dvojezično poljski i srpski, Oficyna Wydawnicza Agawa, Varšava, 2012. i

PEPEO ZGASLOG LETA, pesme, Prometej, Novi Sad, 2012.

Dvostruki dobitnik nagrade „Drago Gervais” (Žerve) i Zlatne značke Kulturno-prosvetne zajednice Srbije, kao i drugih nagrada na književnim konkursima.

poezija@mac.com www.jovicadjurdjic.com

Sadržaj

Devojka je bila lepa /5
Dalmatinsko bilje /13
Valeri /21
Oblaci puni kiše /29
Kad su cvetale lipje /37
Raspust /47
Večera na verandi /55
Poljupci i bol /63
Zašto, Katrin /67
Bosonoga Ana /75
Leptir koji je odleteo /79
Čudak /85
Trenutak /95
Dama s trajekta /101
Opojni greh /111
Gospođica s plaže /123
<i>Beleška o piscu /131</i>

Jovica Đurđić
OPOJNI MIRS GREHA
PRIPOVETKE

*

Izdavač
PROMETEJ, Novi Sad

*

Za izdavača
Zoran Kolundžija

*

Likovni i grafički urednik
Valeri Solaž

*

Korektura i kompjuterska priprema
Autor

*

Tiraž
1000 primeraka

*

Novi Sad
2012.

*

ISBN 978-86-615-0754-3

*

Štampa

FineGraf
Beograd

CIP-Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.163.41-32

ЂУРЂИЋ, Јовица

Оројни miris greha : pripovetke / Jovica Đurđić. –
Novi Sad : Prometej, 2012 (Beograd : Finegraf). - 132 str. ;
21 cm - (Biblioteka Posebna izdanja / [Prometej])

Tiraž 1.000. - [Beleška o autoru]: str. 131.

ISBN 978-86-515-0754-3

COBISS.SR-ID 273873415